อนุสรณ์
งานฌาปนกิจศพ
คุณพ่อ เหิม สังขจันทร์

ณ.เมรุวัดอุทัยธาราม.
อ.พญาไท นครหลวงฯ
เสาร์ที่ 31 มีนาคม 2516

เรื่องอดีตกรรม

โดยพระเทพสิทธิมุนี (โชดก ป. ๙)

ปกิณณกะศาสนพิธี

โดยอาจารย์เจื่อน (รวบรวม)

สุภาษิตไทย - คำพังเพย และข้อคิดต่าง ๆ

เรียบเรียงโดย ญาณวิสุทฺโธ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณพ่อเหิม สังขจันทร์

ณ เมรุวัดอุทัยธาราม (บางกะปิ)

วันเสาร์ที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

คำนำ

ในการจัดงานฌาปนกิจศพคุณตาของข้าพเจ้าครั้งนี้ ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือขึ้นสักหนึ่งเล่ม เพื่อเป็นธรรมบรรณาการแด่ผู้ที่มาเป็นเกียรติในงาน ข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็นว่าเรื่องอดีตกรรม โดยพระเทพสิทธิมุนี (โชดก ป. ๙) ปกิณณะกะศาสนพิธี รวบรวมโดย อาจารย์เจื่อน สุภาษิตไทย – คำพังเพยและข้อคิดต่าง ๆ เรียบเรียงโดย ญาณวิสุทฺโธ นี้จะเป็นประโยชน์อย่างสูงแก่ผู้ที่ได้อ่าน จึงได้ขออนุญาตท่านเจ้าของเรื่องนี้เพื่อจัดพิมพ์ขึ้น ซึ่งก็ได้รับความกรุณา และความสะดวกตลอดจนคำแนะนำอย่างดียิ่ง ข้าพเจ้าขอกราบนมัสการพระคุณท่านทั้งสามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง ข้าพเจ้าไม่ส้นทัดในการจัดทำหนังสือประเภทนี้ หากมีสิ่งใดผิดพลาด ข้าพเจ้าขออภัยในความผิดพลาดครั้งนี้ ส่วนดีของหนังสือนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแก่ท่านเจ้าของเรื่องที่มีส่วนช่วยเหลือในการจัดหนังสือนี้ และแด่คุณตาที่เคารพรักผู้ล่วงลับไปแล้ว

อารมณ์ ทองแท้

๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖

คุณพ่อเหิม สังขจันทร์

ชาตะ ๒๔๓๑

มรณะ ๑๖ พ.ย. ๒๕๑๕

อายุ ๘๔ ปี

ประวัติย่อ

พ่อเหิม สังขจันทร์ เกิดปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ณ บ้านริมคลองแสนแสบ อำเภอพระโขนง ตำบลคลองตัน จังหวัดกรุงเทพ-มหานคร บิดาชื่อ หอม มารดาชื่อ พั๊ก มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๒ คน เป็นชาย ๑ คน หญิง ๑ คน และมีแม่บุญธรรมชื่อ แม่เปลี่ยน (ถึงแก่กรรมไปแล้วทั้งหมด) เมื่อมีวัยอันสมควรบิดาได้ฝากให้เล่าเรียนหนังสือกับพระอาจารย์ ในสำนักวัดอุทัยธาราม (บางกะปิ) จังหวัดกรุงเทพมหานคร ต่อมาภายหลังจึงได้สมรสกับ แม่ต่วน เนตย์ทิพย์ และมีบุตรชายหญิงรวม ๔ คน คือ

๑. นายหวล สังขจันทร์
๒. นางอบ ทองแท้
๓. นายหยุด สังขจันทร์
๔. นายภักดิ์ สังขจันทร์

นายหวล สังขจันทร์ สมรสกับ นางบุบผา อินทรังษี มีบุตรชาย-หญิง ๗ คน คือ

๑. นายพิทักษ์ สังขจันทร์
๒. นางสาว พลอยศรี สังขจันทร์
๓. นางสาว เพ็ญแข สังขจันทร์

๔. นายพิฑูรณ์ สังขจันทร์

๕. นางสาว ทับทิม สังขจันทร์

๖. เด็กหญิง พิมพ์ใจ สังขจันทร์

๗. เด็กชาย ประเสริฐ สังขจันทร์

นางอบ สังขจันนร์ สมรสกับ นายเจือ ทองแท้ มีบุตรชาย – หญิง ๑๒ คน คือ

๑. นางสาว อารมณ์ ทองแท้

๒. นางสาว สมบัติ ทองแท้

๓. สิบตำรวจโท สมบูรณ์ ทองแท้

๔. นายสมศักดิ์ ทองแท้

๕. นางสาว สมลักษณ์ ทองแท้

๖. นางสาว สมศรี ทองแท้

๗. นางสาว สมนึก ทองแท้

๘. เด็กหญิง สมทรง ทองแท้(ถึงแก่กรรม)

๙. นายสมเกียรติ ทองแท้

๑๐. เด็กชาย สมรัตน์ ทองแท้

๑๑. เด็กชาย จิรพงษ์ ทองแท้

๑๒. เด็กชายวิญญู ทองแท้

นายหยุด สังขจันทร์ สมรสกับ นางกุหลาบ คล้ายสี มีบุตรหญิง ๑ คน คือ

๑. นางสาว กาญจนา สังขจันทร์

นายภักดิ์ สังขจันทร์ สมรสกับ นางสังวาลย์ มีบุตรชาย ๒ คน คือ

๑. นายพรชัย สังขจันทร์
๒. นายสมหมาย สังขจันทร์

ต่อมาแยกทางกัน สมรสใหม่ กับ นางวนิดา รัตนวราหะ มีบุตรชาย – หญิง ๔ คน คือ

๑. เด็กชาย วรภัทร สังขจันทร์
๒. เด็กชาย วีรพงษ์ สังขจันทร์
๓. เด็กหญิง พริ้มพรรณ สังขจันทร์
๔. เด็กชาย ณัฐ สังขจันทร์

พ่อเหิม สังขจันทร์ เป็นผู้ที่มีความมานะอดทน ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่ต้น รู้จักมัธยัสถ์ในการใช้สอยจนสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ครอบครัวเป็นอย่างดี ตลอดเวลาที่ร่วมชีวิตอยู่กับแม่ด่วนก็เป็นสามีที่ดี และเป็นพรหม

ของบุตรหลาน อย่างแท้จริง มีศรัทธาเชื่อมั่นในพระบวรพุทธศาสนา โดยรักษาศีล–อุโบสถ ณ วัดอุทัยธาราม (บางกะปิ) และทำบุญใส่บาตร สวดมนต์ บูชาพระรัตนตรัยเป็นกิจวัตรทุกวันมิได้ขาด เมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือไม่สามารจะกระทำได้ด้วยตนเองก็บอกให้บุตร หลานช่วยจัดการแทนตลอดมา นอกจากนั้นยังหมั่นพิจารณาถึงสภาพสังขารของตนเอง มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์มิได้หลงไหลลืมเลือน ในระยะหลัง ๆ ยังสามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้เป็นอย่างดี

ในด้านการบำเพ็ญกุศลอื่น ๆ มีการทำบุญ ทอดกฐิน ผ้าป่า สร้างกุฎิ พระไตรปิฎก และร่วมสร้างโบสถ์ หอระฆัง ด้วยทุนทรัพย์ของตนไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นสมาชิกร่วมกับสภากาชาดไทย และเป็นเจ้าภาพอุปสมบทบุตรหลาน และรับอุปสมบทแก่ผู้มีจิตศรัทธา ตลอดระยะเวลาที่ไม่อาจไปรักษาศีลอุโบสถที่วัดได้ ก็ได้สนใจไต่ถามถึงความเป็นไป และความเจริญก้าวหน้าของวัด ตลอดทั้งพระภิกษุสงฆ์ ทายกทายิกา ที่รู้จักคุ้นเคยเป็นเนืองนิตย์ โดยเฉพาะปรารภถึง “สมภารชื่น” (พระครูปราโมทย์ ธรรมคุณ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน)

เนื่องจากความร่วงโรยของสังขารในวัยชราประกอบกับมีอาการเจ็บปวด บริเวณ ท้องน้อยเสมอ ก็พยายาม พาไป รักษาโรงพยาบาล และคลีนิคจนมา ระยะหลังคืนวันศุกร์ที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่ได้พาไป รักษาตัวและอยู่กับหมออย่างใกล้ชิด และมีบุตร–หลาน เฝ้าปฏิบัติอยู่ที่โรงพยาบาลทุกคืน และทุก ๆ คืนจะต้องสวดมนต์ไหว้พระแล้วจึงหลับไป ขณะที่รักษาตัวอยู่โรงพยาบาลก็ไม่คิดว่าจะจากไปโดยง่าย เพราะหมอก็เช็คร่างกายแล้วพูดว่า ทุกอย่างไม่มีอะไร แต่ว่ายังทานข้าวไม่ได้เท่านั้นเอง จนวันพฤหัสที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ เป็นวันที่หมออนุญาตให้กลับบ้านได้แล้วแต่หมอบอกว่า ก่อนจะให้กลับ ทดลองให้อาหารทางปากดูก่อน

พออาหารลงถึงท้อง ลมก็ตีขึ้นทันที แล้วพูดกับลูก ๆ ว่า พ่อไม่ไหว แล้วยกมือไหว้พระประสานไว้กับอก แล้วสงบนิ่งท่ามกลางเฝ้าสลดอาลัย ของบุตร หลานและญาติ รวม อายุ ๘๕ ปี

คำสั่งสอน ลูก หลาน ของ
พ่อเหิม สังขจันทร์ สอนเสมอ
เมื่อมีชีวิตอยู่

"ขอให้ลูก หลาน ทุกคน จงมีความสามัคคี เมตตากรุณา ประพฤติดี ตั้งใจประกอบอาชีพที่สุจริต หมั่นทำบุญใส่บาตร เมื่อถึงเวลา ทุก ๆ คนก็จะต้องจากกัน ถ้าชาติหน้ามีจริงคงได้พบกันอีก"

สพฺเพ สตฺตา มริสฺสนฺติ

สัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจักตาย

มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ

เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด

ชรํปิ ปตฺวา มรณํ

แม้อยู่ได้ถึงชราก็ต้องตาย

เอวํธมฺมา หิ ปาณิโน

เพราะสัตว์ทั้งหลายมีอย่างนี้เป็นธรรมดา

ข้อคิด

การบำเพ็ญกุศลเนื่องด้วยงานศพ เจ้าภาพต้องมีน้ำใจสูง เพราะจะต้องเสียสละ เงินทองเป็นจำนวนมาก จนสุดกำลังที่จะหามาได้ แต่ถ้ามาพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายเดิมทางศาสนา ทั้งทางประเพณีจะเห็นได้ว่า มีผลในทางคุณค่ามากเหมือนกัน ซึ่งอาจจะยกขึ้นกล่าวได้ดังนี้

๑. เป็นการแสดงให้เห็นว่า น้ำใจมีคุณธรรม เช่น กตัญญูกตเวทิตาธรรมสำคัญกว่าเงิน

๒. เป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไว้ได้

๓. ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้เห็น ได้คิด แนวทางที่ทำกันในการศพอย่างมีเหตุผล แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับน้ำใจของผู้เป็นเจ้าภาพเป็นสำคัญ หากมุ่งหมายดีอาจจะมีผลพลอยได้ในทางคุณธรรมมากกว่านี้อีก

ในงานศพ คุณเหิม สังขจันทร์ คณะเจ้าภาพอันมี คุณด่วน สังขจันทร์ เป็นประธาน ได้จัดทำทุกประการทั้งในด้านคำสอนในพุทธศาสนา และในด้านประเพณี ลูก ๆ ทุกคนก็ตั้งใจทำอย่างน่าสรรเสริญ สมกับนามสกุลว่า "สังขจันทร์"

ขออนุโมทนาในการทำดีด้วย ขอให้คุณเหิม สังขจันทร์ ได้รับส่วนบุญตามเจตน์จำนงของท่านเจ้าภาพจงทุกประการ.

พระครูปราโมทย์ธรรมคุณ
เจ้าอาวาสวัดอุทัยธาราม (บางกะปิ)

คำปรารภ

คุณโยมเหิม สังขจันทร์ เป็นผู้มีกุศลศรัทธาในพระพุทธ-ศาสนาเสมอมามิได้ขาด เช่น ได้บริจาคทรัพย์ในการก่อสร้างโบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ หอระฆัง กลอง ระฆัง เมรุ ทำนุบำรุงวัดวาอารามต่าง ๆ ตามกำลังศรัทธาอยู่เป็นนิตย์ และยิ่งกว่านั้นยังเคยได้สละเวลารักษาอุโบสถศีล แสดงให้เห็นว่า คุณโยมเหิม สังขจันทร์ เป็นผู้ไม่ประมาท ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ดำเนินชีวิตโดยถูกต้อง มีทรัพย์แล้ว ใช้จ่ายทรัพย์เป็นประโยชน์ตามหลักของพระพุทธศาสนา เห็นอานิสงส์ของ ทาน ศีล ภาวนา ได้ทำแต่กรรมดีคือบุญกุศลไว้เสมอ ถึงแม้เวลาก่อนจะถึงมรณะกรรม จะได้รับความเจ็บป่วยบ้างก็ตาม เพราะนั้นเป็นเรื่องของสังขาร ซึ่งเป็นของธรรมดาที่คนเราทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่พ้น "อลัพนิยฐาน" ๕ คือ สิ่งที่ห้ามไม่ได้ในชีวิต ๕ อย่าง

๑. ชรา คือความแก่

๒. พยาธิ คือความเจ็บ

๓. มรณะ คือความตาย

๔. นัสสนะ คือความเสียหาย

๕. ขยะ คือความเสื่อมสิ้น

เพราะอานิสงส์คุณความดีด้วยประการต่าง ๆ ที่คุณโยมเหิม สังขจันทร์ได้ทำสะสมไว้ จึงทำให้เวลาจะมรณะกรรม ก็เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็งยังระลึกถึงกุศลกรรมที่ได้ทำไว้แล้วด้วยกาย วาจา ใจ เป็นอนุสสติดารมณ์ได้ แล้วก็สิ้นใจไป อย่างนี้เรียกว่า ไปดีย่อมมีสุคติ คือความสุข มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และโภคสมบัติ บริวารสมบัติอย่างแน่แท้

ขออานุภาพคุณพระศรีรัตนตรัย และอานิสงส์คุณความดีจงเป็นปัจจัยอันแก่กล้า อำนวยผลให้คุณโยมเหิม สังขจันทร์ผู้ล่วงลับไปแล้วจงได้รับอนุโมทนาส่วนบุญกุศล และถึงซึ่งความสุข ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้นเทอญ

พระอาจารย์เจือน

วัดบ้านใหม่ อ ท่าม่วง จ. กาญจนบุรี

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ นชีรติ

ร่างกายของสัตว์ย่อยยับได้ แต่ชื่อและสกุลไม่ย่อยยับ

ปุญฺญํ สุขํ ชีวิตสงฺขยมฺหิ

บุญนำความสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีพ

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ทุกท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติมาร่วมในพิธีฌาปนกิจศพ คุณเหิม สังขจันทร์ หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้โปรดอภัยให้ด้วย

เจ้าภาพ

อาลัยคุณพี่

คุณพี่ที่จากไป ทำให้บ้านเงียบเหงา ไม่มีเสียงหัวเราะและเปิดวิทยุฟังเพลงในตอนเช้า และตอนกลางคืน และนอกจากนี้ยังไม่มีคนคุยและจะคิดไปเที่ยวเชียงใหม่เสียแล้ว

ขออำนาจบุญกุศลของคุณพี่ ที่ได้ทำมาแล้วนี้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพี่ จงได้รับความสุขในสัมปรายภพทุกประการเทอญ

ต่วน สังขจันทร์

ลูกอาลัย

พ่อเป็นสุดที่รักของลูกๆ ความรู้สึกของลูกๆ ที่มีต่อพ่อเป็นสิ่งที่ยากที่มีต่อพ่อ เป็นสิ่งที่ยากที่จะบรรยายออกมาเป็นตัวอักษรได้ถูกต้อง ความรู้สึกของพวกลูกลึกซึ้งกว่า เราลูกๆ รู้ว่าพ่อรักลูกๆ เป็นที่สุด รักโดยสม่ำเสมอ ไม่ว่ายามลูกเจ็บไข้ได้ป่วยพ่อจะเฝ้าพยาบาลจนลูกๆ ทั้งหลายโดยไม่เห็นแก่เหน็จแก่เหนื่อย ลูกๆ ไม่เคยนึกว่าพ่อจะจากไปเร็วขนาดนี้ พ่อเป็นคนแข็งแรงและขยันตื่นเช้าก็เตรียมขนมให้ลูก ๆ ไปโรงเรียน ลูก ๆ ไม่มีโอกาสที่จะสนองคุณพ่อให้มากกว่านี้ได้ พ่อเป็นผู้สร้างทุกอย่างเพื่อลูก ๆ แล้วพ่อก็จากลูก ๆ ไปอย่างไม่มีวันกลับ พ่อมาด่วนจากลูก ๆ ไปโดยไม่มีใครคาดคิด พ่อไม่เคยเจ็บป่วยขนาดเข้าโรงพยาบาล พ่อจะเจ็บป่วยบ้างก็มีเล็กน้อย ครั้งนี้เป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายที่พ่อเจ็บถึงขนาดต้องเข้าโรงพยาบาล ระหว่างที่นอนพักรักษาตัวอยู่โรงพยาบาลพ่อเป็นคนอดทนมาก อดทนที่สุด และพ่อพูดอยู่เสมอ ๆ ว่าพ่อจะต้องหายกลับมาเป็นร่มโพธิ์ของบ้าน และลูก ๆ ก็คิดว่าพ่อจะหายเพราะอาการของพ่อดีขึ้นมาก หรือจะเป็นที่บุญกุศลที่พ่อสร้างไว้คงจะทำให้พ่อหายป่วย แต่ในที่สุดพ่อก็ต้องจากพวกเราไป จากไปอย่างสงบ

พ่อสุดที่รักจากลูก จากโลกนี้ไปแล้ว คงเหลือแต่อนุสรณ์คุณงามความดีที่พ่อได้กระทำเพื่อลูก ๆ ลูก ๆ ขอตั้งสัตยาธิษฐานขอให้ดวงวิญญาณของพ่อ ไม่ว่าจะสิงสถิตย์อยู่ ณ ที่แห่งใด ขอให้จงรับรู้ถึงความรู้สึกอาลัยรักของพวกลูก ๆ ด้วยหากชาติหน้ามีจริงขอให้เราเกิดเป็นพ่อลูกกันอีก ขอให้บุญกุศลที่พ่อได้ทำจงช่วยส่งให้วิญญาณของพ่อไปสู่สุขติภพด้วยเทอญ

จากลูก ๆ

พ่อรักลูก ลูกก็รู้ว่าพ่อรัก
คนอื่นรักหมื่นแสนไม่แม้นเหมือน
จะกินนอนวอนว่าเมตตาเตือน
จะจากเรือนร้างพ่อไปไกลแต่ตัว

หวล บุบผา
อบ เจือ
หยุด กุพลาบ
ภักดิ์ วนิดา

๓๑ มี.ค. ๑๖

อาลัยปู่ที่รักยิ่งของหลานๆ

โอ้ปู่ยอดบูชาของหลาน
จากไปนานหลานยังแลชะแง้หา
คนึงถึงปู่อยู่ทุกเวลา
หลานโศกาครวญคร่ำร่ำอาลัย

ปู่จ๋าปู่อยู่ไหน ใครรู้บ้าง
หลานอ้างว้างแลเหลียวเปลี่ยวใจหาย
ก่อนคุณปู่ร่วมสุขทุกข์สิ้นไป
แสนสบายอุ่นใจไม่อาดูรย์

สิบหกพฤศจิ บ่ายโมงครึ่ง
คุณปู่ถึงชีพสลายมลายสูญ
หลานร่ำไห้ถึงวันนี้ทวีคูณ
ปู่-สิ้นบุญจากไปไม่กลับมา

ดูภาพถ่ายครั้งใดใจสะท้อน
ดูที่นอนหมอนหลานพาสอื้น
เห็นปู่เด่นตรงหน้าพากล้ำกลืน
มิอาจฝืนข่มใจให้ลืมเลือน

หลานรักปู่ ปู่รักหลานพานก่อรัก
คนอื่นสักหมื่นแสน ไม่แม้นเหมือน
แม้หลานผิด ปู่ยังคิดเมตตาเตือน
ปู่เลือนจากไปไม่เห็นมา

สิบนิ้วหลานประนมก้มกราบไหว้
ชูขึ้นไว้สูงเหลือ เหนือเกศา
ต่างดอกไม้ธูปเทียนเวียนวันทา

เกิดชาติหน้าฉันใดจะใคร่ขอ
เป็นหลานต่อดังจิตอธิษฐาน
ขอพระพุทธองค์ทรงประทาน
ให้สมการสมคิดตั้งจิตเอย

จาก หลานปู่ ทุก ๆ คน

๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖

หลานอาลัย

คุณตาจากพวกเราอย่างมีความสุข และจะไม่กลับมาอีก วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นวันที่พวกหลานไม่คิดว่าคุณตาจะจากหลานไปอย่างไม่มีวันกลับ วันพุธที่ ๑๕ ในเดือนเดียวกัน หลานยังไปเยี่ยมคุณตาอยู่ และได้พูดคุยกันเช่นเคย โดยไม่นึกเลยว่าวันนี้เป็นวันสุดท้ายที่หลานจะคุยกับคุณตา เพราะไม่มีวี่แววว่าคุณตาจะจากไป พวกหลานยังพูดกับคุณตาเลยว่า วันนี้อยู่โรงพยาบาล พรุ่งนี้ก็กลับบ้านได้ เพราะอาการของคุณตาดีขึ้นมาก ดีจนหลานไม่คิดว่าคุณตาจะจากไป

เมื่อคุณตายังมีชีวิตอยู่ คุณตาไม่เคยขัดใจหลานทุกคน คุณตาเคยหยอกล้อกับหลานทุกคน และบางครั้งถ้าอารมณ์ของคุณตาดีดี จะเล่าความเป็นมาเบื้องหลัง สมัยรัชกาลที่ ๕ (เมื่อสมัยคุณตาเกิด) จนถึงรัชกาลที่ ๙ พวกหลานจะนั่งฟังอย่างตั้งใจ และซักถาม บางครั้งคุณตาจะร้องเพลง คุณตาเป็นผู้รักดนตรีมาก คุณตาเคยเล่าให้ฟังว่าเมื่อสมัยคุณตายังหนุ่ม ๆ คุณตาชอบเล่นดนตรี และดื่มเหล้ามาก นาน ๆ ถึงจะกลับบ้านที พอกลับบ้านก็โดนคุณยายดุ คุณยายไม่ค่อยชอบดนตรี เพราะคุณตาทิ้งคุณยายให้เลี้ยงลูก ๆ แต่ผู้เดียว คุณตาชอบเล่นปี่ และซอมาก หลาน ๆ เคยตั้งใจจะให้คุณตาสอนดนตรีให้ แต่คุณตาก็จากพวกหลานไปเสียก่อน

คุณตาชอบสะสมเครื่องดนตรีมาก สะสมไว้หลายชิ้นแต่ปัจจุบันไม่ทราบหายไปไหนหมดแต่ก่อนที่คุณตาจะจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ท่านก็สะสมเครื่องดนตรีสมัยใหม่ คือ กลอง ๑ ชุด ถ้าคุณตายังมีชีวิตอยู่พวกหลานคงจะตั้งวงดนตรี เล็ก ๆขึ้นได้ แต่คุณตาก็ทิ้งพวกหลานไปเสียก่อน หลานยังเคยจำได้ "เพลงพญาโศรก" เป็นเพลงที่คุณตาชอบฟังมาก และเพลง "เขมรไทรโยค" หลานจะได้ยินทุกเช้ามืด

เมื่อคุณตายังมีชีวิตอยู่ เรื่องการบุญการกุศล คุณตาไม่เคยขัดขอให้บอก ขอให้ทราบ คุณตาจะทำ ท่านทำอยู่เรื่อย ๆ มิได้ขาดวันพระที่ คุณตาก็จะไปวัด ใครจะไปส่งที่วัดคุณตาก็ไม่เอา คุณตาไม่อยากรบกวนคนอื่น บางครั้งคุณตาไม่สะบายท่านก็พยายามไปถือศีลที่วัดจนได้ ลูก ๆ และหลาน ๆ เคยห้ามไม่ให้ตาไปถือศีลในวันพระเพราะคุณตาแก่แล้ว ให้ฟังพระเทศน์ในวิทยุ ถือศิลอยู่กับบ้าน คุณตาก็ไม่ยอม คุณตาก็ไปวัดจนได้ การบุญการกุศลคุณตาชอบทำมากแม้จะอยู่ไกลลำบากแค่ไหน คุณตาก็จะนำขบวนพวกเราไปทำกัน เทศกาลทอดกฐิน ทุก ๆ ปี คุณตาเคยนำพวกเราไปทำบุญต่อไปนี้พวกหลาน ๆ คงคิดถึงคุณตา เคยเห็นคุณตานำขบวนคุณตาชอบทำบุญไกล ๆ วัดที่ไม่ค่อยเจริญ ถ้าคุณตารู้คุณตาไปถ้าญาติ ๆ มาบอกบุญคุณตาก็จะไปเอง

ต่อไปนี้พวกหลาน ๆ คงจะต้องคิดถึงคุณตา ต่อไปนี้หลานจะไม่เห็นหน้า จะไม่ได้หยอกล้อ จะไม่ได้ยินเสียงสวดมนต์ จะไม่ได้ยินเสียงคุณตาไอ จะไม่ได้เห็นคุณตาถอนหญ้าที่สนาม จะไม่ได้เห็นคุณตาเดินไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่โรงเรียน จะไม่ได้เห็นคุณตาหยอกล้อกับสัตว์เลี้ยงที่บ้าน จะไม่ได้เห็นคุณเตาตัดดอกไม้ไปวัดในวันพระ จะไม่ได้เห็นคุณตานั่งร่วมวงรับประทานอาหาร จะไม่ได้เห็นคุณตาไปเที่ยวกับหลาน ๆ ฯลฯ คำว่า "จะได้เห็นคุณตานี้" หลาน ๆ คงจะใจหาย และคิดถึงท่านไปชั่วกาล ชาติหน้ามีจริงขอให้หลานเกิดเป็นหลานตาอีกทุก ๆ ชาติ

รักและเคารพ

หลาน ๆ

๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖

โอ้วันสุดท้ายของคุณตาก็มาถึง
เป็นวันซึ่งทุกคนต้องหม่นหมอง
สุดที่รักของทุกคนที่ใฝ่ปอง
ลูกหลานร้องไห้ขรมระงมกัน

ตาจ๋าตาอยู่ที่ไหนใครรู้บ้าง
หลานอ้างว้างอาดูรที่สูญสิ้น

สิบหกพฤศจิกาหลานคำนึงทุกอาจินต์
เป็นวันสิ้นสุดทางของท่านตา

ดูภาพถ่ายครั้งใดใจสะท้อน
วันเก่าก่อนของตาผุดมาเห็น
โอ้ตาจ๋าหลานเคยสนุกทุกค่ำเย็น
ใครจะเป็นเช่นหลานตาเฮฮากัน

นึกถึงวงสำรับข้าวเวลาใดใจสอึก
ไม่เคยนึกว่าตาจะอาสัญ
หลานเคยกินเคยอยู่ทุกวี่วัน
แต่นั้นคืออดีตกาลที่ผ่านมา

สวนสะอาดเพราะผู้ใดใครรู้บ้าง
ตาหลานช่างเก็บกวาดสะอาดถ้วน
จัดทำสวนปลูกผักหญ้าเอาไว้กิน
เดี๋ยวนี้สิ้นสุดร้างเหมือนทางตัน

ถ้าชาติหน้ามีจริงตามสิ่งคิด
ครอบครัวเราจงสถิตย์อยู่ชิดใกล้
โอ้ตาจ๋าจงรับฟังความในน้ำใจ
ชาติหน้าไซร้ขอได้เกิดเป็นหลานตา

สิบนิ้วประนมแล้วก้มกราบ
อาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทราบทุกแห่งหน
หลานขอให้ตาได้พ้นพาลมารผจญ
เกิดเป็นคนบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

จากหลาน ๆ
๓๑ มี.ค. ๑๖

เรื่องอดีตกรรม

โดย พระเทพสิทธิมุนี (โชดก ป๙)

คำว่า "อดีตกรรม" ได้แก่กรรมที่ล่วงมาแล้ว กรรมที่ล่วงมาแล้วนั้น ก็จำแนกออกเป็น ๒ ประการคือ กรรมที่ล่วงมาแล้วแต่ภพก่อนชาติก่อน ๑ กรรมที่ล่วงมาแล้วแต่ภพนี้ชาตินี้ ๑

๑. กรรมที่ล่วงมาแล้ว แต่ภพก่อนชาติก่อนนั้นจำแนกออกเป็น ๒ ประการคือ กรรมดีอย่างหนึ่ง กรรมชั่วอย่างหนึ่ง

ก กรรมดี ได้แก่การกระทำดีทางกาย วาจาใจ เช่น ให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม เจริญสมถกรรมฐานเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

ข. กรรมชั่ว ได้แก่การกระทำชั่วทางกาย วาจา ใจ เช่น เว้นจากการให้ทาน เว้นจากการรักษาศีล เว้นจากการฟังธรรม เว้นจากการปฏิบัติธรรมนำตนเข้าไปประกอบความชั่ว คือบาป เช่นฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเพณี พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ โลภอยากได้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา เห็นผิดจากทำนองคลองธรรมเป็นต้น

ผลของกรรม

กรรมดีให้ผลดี กรรมชั่วให้ผลชั่ว การให้ผลของกรรมนั้นให้ผลในชาตินี้ก็มี ให้ผลในชาติที่ ๒ ก็มี ให้ผลในชาติที่ ๓ เป็นต้นไปก็มี

กรรมดีที่ให้ผลในภพปัจจุบันทันตาเห็นนั้น เฉพาะทานกุศล ต้องพร้อมด้วย สัมปทา ๔ จึงจะได้ผลในทันตาเห็น สัมปทา ๔ นั้นคือ

๑. **วตฺถุสมฺปทา** ถึงพร้อมด้วยวัตถุ ได้แก่พระทักขิไนยบุคคลผู้รับทานนั้นเป็นพระอนาคามีหรือเป็นพระอรหันต์ ซึ่งเข้านิโรธสมาบัติได้

๒. **ปจฺจยสมฺปทา** ถึงพร้อมด้วยปัจจัยได้แก่ปัจจัย ๔ ที่เรานำมาทำบุญเป็นของได้มาโดยชอบธรรม

๓. **เจตนาสมฺปทา** ถึงพร้อมด้วยเจตนา ได้แก่เจนา ๓ คือ ปุพพเจตนาก่อนแต่จะให้ก็ดีใจ มุญจนเจตนา ขณะที่ให้ก็ดีใจ อปราปรเจตนา ให้ไปแล้วก็ดีใจ

๔. คุณาติเรกสมฺปทา ปฏิคาหกเป็น ผู้ถึง พร้อม ด้วยคุณอันยิ่ง ได้แก่พระทักขิไนยบุคคลนั้นกำลังออกจากนิโรธสมาบัติมาใหม่ ๆ

เมื่อบุคคลถวายทาน ถ้าพร้อมด้วยสัมปทาทั้ง ๔ นี้เมื่อใด ย่อมได้ผลทันตาเมื่อนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้-

ตัวอย่างถวายทานได้ผลในทันตาเห็น

เรื่องนายปุณณะ-ภรรยา-ธิดา

เมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่พระเวฬุวัน ทรงปรารภเรื่องนี้ ใจความย่อว่าคนขัดสนชื่อว่า ปุณณะอยู่ในกรุงราชคฤห์ รับจ้างอยู่

ในบ้านสุมนเศรษฐี ในเรือนของเขามีทั้งหมด ๓ คน คือนายปุณณะ ๑ ภรรยา ๑ ธิดา ชื่ออุตตรา ๑

ในเมืองนั้น เขามีการเล่นนักษัตรกันตลอด ๗ วัน ท่านสุมนเศรษฐีให้โอกาสแก่บริวารชนไปเที่ยวงานได้ แต่นายปุณณะไม่ไปเที่ยวงาน ต้องการจะไปทำการรับจ้างเพื่อหาปัจจัยมาจุนเจือครอบครัวเท่านั้น โดยมีความคิดเห็นว่า การเล่นนักษัตรเป็นเรื่องของคนมีทรัพย์ ในเรือนของเราข้าวสารจะต้มข้าวต้มเพื่อรับประทานในวันพรุ่งนี้ก็ไม่มีดังนั้น เขาจึงออกไปรับจ้างไถนา สั่งภรรยาว่า น้องจ๋า ชาวเมืองเล่นนักษัตรกัน พี่จักต้องไปทำการรับจ้างเพราะความที่เราเป็นคนจน วันนี้ขอให้น้องจงต้มผักสัก ๒ เท่า แล้วนำอาหารไปให้พี่นะ จากนั้นเขาก็จูงโคไปรับจ้างไถนา ต่อไป

ในกาลนั้น พระสารีบุตรเถระ เข้านิโรธสมาบัติตลอด ๗ วัน และในวันนั้น พอดีพิจารณาดูว่า "วันนี้เราควรจะทำความสงเคราะห์แก่ใครหนอแล ?" เห็นนายปุณณะซึ่งเข้าไปปรากฏในภายในข่ายคือญาณของตน จึงถือบาตรและจีวรไปยังที่ไถนาของเขาได้ยืนแลดูพุ่มไม้พุ่มหนึ่งที่ริมบ่อ นายปุณณะเห็นพระเถระแล้วจึงวางไถไว้ไหว้พระเถระด้วยเบญจางคประดิษฐ์แล้วคิดว่า "พระเถระคงจักต้องการไม้สีฟัน" จึงได้ทำไม้สีฟันให้เป็นกัปปิยะถวาย

ขณะนั้น พระเถระได้นำบาตรและผ้ากรองน้ำออกณาให้ เขาคิดว่าพระเถระจักมีความต้องการด้วยน้ำดื่ม จึงได้กรองน้ำดื่มถวาย พระเถระได้ออกเดินทางมุ่งหน้าไปภายในพระนคร

ภรรยาของนายปุณณะ กำลังนำอาหารมาให้สามีพบพระเถระในระหว่างทางนางจึงคิดว่า เมื่อเรามีไทยธรรม เราก็ไม่พบพระผู้เป็นเจ้า เมื่อเราพบพระผู้เป็นเจ้าไทยธรรมเราก็ไม่มี ก็วันนี้เราได้พบพระผู้เป็นเจ้าแล้ว ทั้งไทยธรรมก็มีอยู่พร้อม พระผู้เป็นเจ้าจักทำความอนุเคราะห์แก่เราหรือหนอ นางจึงวางภาชนะใส่อาหารลงแล้ว ไหว้พระเถระด้วยเบญจางคประดิษฐ์ กล่าวว่าท่านผู้เจริญขอพระผู้เป็นเจ้าอย่าได้คิดว่าอาหารนี้เศร้าหมองหรือประณีต จงทำความสงเคราะห์แก่ทาษของพระผู้เป็นเจ้าเถิด พระเถระน้อมบาตรเข้าไปรับนางใส่อาหารลงในบาตร ทำความปราถนาว่า ดิฉันพึงเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรมที่พระผู้เป็นเจ้าเห็นแล้วนั้นแหละ พระเถระให้พรว่า จงสำเร็จอย่างนั้นเถิด พระเถระได้ฉันภัตตาหาร ณ ที่สมควรแห่งหนึ่ง

ฝ่ายนาง ได้กลับไปหาข้าวสารมาหุงใหม่ นายปุณณะไถนาไปได้ไม่มากนักทนความหิวไม่ไหว จึงปล่อยโค ตนเองเข้าไปที่ร่มไม้แห่งหนึ่งนั่งคอยภรรยาอยู่

ภรรยาของเขาถืออาหารเดินไป เห็นสามีหิว จึงชิงบอกก่อนว่า พี่จ๋า ขอพี่จงทำใจให้ผ่องใสสักวันหนึ่งเถิด วันนี้น้องได้นำอาหารมาแต่เช้าตรู่ พบพระธรรมเสนาบดีในระหว่างทางจึงถวายอาหารของพี่แก่พระเถระนั้น แล้วกลับไปหุงอาหารมาใหม่ ขอพี่จงทำใจให้เลื่อมใสเถิด สามีพูดกับภรรยาว่า น้องจ๋า น้องถวายอาหารของพี่แก่พระผู้เป็นเจ้า ทำความดีแล้ว ตอนเช้าตรู่วันนี้พี่ก็ถวายไม้สีฟัน น้ำบ้วนปากแก่พระผู้เป็นเจ้าแล้ว มีใจเลื่อมใสเพลิดเพลินถ้อยคำนั้น เป็นผู้มีกายอ่อนเพลีย เพราะได้อาหารสายพาดศีรษะลงบนตักของภรรยานั้นแล้วก็หลับไป

ครั้งนั้น ที่ที่เขาไถแล้วแต่เช้าตรู่ ได้เป็นทองคำเนื้อสุกปลั่งทั้งหมดจนกระทั่ง ฝุ่นละอองดิน ตั้งอยู่งดงามดุจกองดอกกัณณิกา เขาตื่นขึ้นแลเห็นจึงพูดกะภรรยาว่าน้องจ๋า ที่ที่พี่ไปไถแล้วนั้นปรากฏแก่สายตาของพี่เป็นทองคำทั้งหมด เพราะพี่ได้อาหาร

สายเกินไป ตาพี่จะลายไปกระมังหนอ ? ภรรยาก็รับรองว่าที่นั้นก็ปรากฏแก่น้องอย่างนั้นเหมือนกัน เขาลุกขึ้นไปในที่นั้นจับก้อนหนึ่งตีที่งอนไถ ทราบแน่ว่าเป็นทองคำจริง ๆ จึงคิดว่า โอทานที่เราถวายแก่พระผู้เป็นเจ้ามหาเสนาบดีให้ผลในวันนี้เอง จึงนำเอาทองคำใส่ถาดจนเต็ม แล้ว ถวาย บังคมพระราชา พระราชาส่งเกวียนไปขนทองคำทั้งหมดมากองไว้ที่พระลานหลวง

ได้เป็นกองสูงประมาณ ๘๐ ศอก พระราชาทรงแต่งตั้งให้เป็นเศรษฐี ชื่อว่า พหุธนเศรษฐี ได้พระราชทานฉัตรสำหรับเศรษฐีแก่เขาพร้อมด้วยโภคะมากมาย

เศรษฐีนั้น ได้ทูลขอที่ปลูกบ้าน เมื่อปลูกบ้านแล้ว ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ กับทำบุญฉลองฉัตรที่ได้รับพระราชทาน โดยนิมนต์พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์แล้วถวายทาน ๗ วัน พระศาสดาทรงทำอนุโมทนากถาเทศน์อนุปุพพกถาให้ฟัง

ในเวลาเทศน์จบ ชนทั้ง ๓ คือ ปุณณเศรษฐี ๑ ภรรยา ๑ ลูกสาวชื่ออุตตรา ๑ ได้เป็นพระโสดาบัน

เรื่องนี้ก็พอชี้ให้เห็นเด่นชัดแล้วว่า การทำความดีนั้น ต้องได้ดีเป็นแน่ ๆ และความดีนั้น สามารถจะให้ผลได้ในภพปัจจุบันทันตาเห็นนี้เอง

กรรมดีอื่น ๆ นอกจากทานกุศล ที่จะได้รับผลในภพปัจจุบันทันตาเห็นนั้น ก็ต้องพร้อมด้วยเหตุ ๔ ประการ เรียกว่า สมบัติ ๔ คือ–

๑ อุปธิสมบัติ ถึงพร้อมด้วยรูป คือมีรูปร่างสวยงาม มีสุขภาพพลานามัยดี และหมายถึงทรัพย์สมบัติด้วย

๒ คติสมบัติ ถึงพร้อมด้วยที่อยู่ คือมีตำแหน่งดี เช่นมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่ บ้าน กำนัน นายอำเภอ ข้าหลวง อธิบดี รัฐมนตรี เป็นต้น

๓ กาลสมบัติ ถึงพร้อมด้วยกาล คือ เวลานั้นเป็นกาลที่เหมาะแก่สังคมที่เขาต้องการอย่างนั้น เช่นผู้เป็นหัวหน้า หรือผู้นำในหมู่นั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ต้องการคนดีเมื่อเป็นเช่นนั้น คนทำดีจึงได้ดี ในภพทันตาเห็น

๔ ปโยคสมบัติ ถึงพร้อมด้วยการประกอบคือ ประกอบกรรมดี หลีกหนีการกระทำชั่วทางไตรทวาร

เมื่อผู้ใดทำความดีพร้อมด้วยสมบัติ ๔ ประการนี้จะได้รับผลดีในภพปัจจุบันทันตาเห็นเป็นแน่ ๆ แต่ทำดีแล้วยังไม่ได้ดี ก็เพราะสมบัติ ๔ นี้ขาดไป คือวิบัติ ๔ เข้ามาแทนเสีย เช่น อุปธิวิบัติ คติวิบัติ กาลวิบัติ และปโยควิบัติ

ความดีที่ทำไว้นั้น ตามหลักพระอภิธรรม ท่านกล่าวไว้ว่าสำคัญอยู่ที่ชวนะจิต ชวนะจิตดวงที่ ๑ ให้ผลในชาตินี้ ชวนะจิตดวงที่ ๗ ให้ผลในชาติที่ ๒ ชวนะจิตดวงที่ ๒–๓–๔–๕–๖ ให้ผลในชาติที่ ๓ เป็นต้นไปจนกว่าจะถึงพระนิพาน จึงเป็นอันได้ความว่า ความดีและความชั่วที่ทำไว้นั้น จะมากหรือน้อยก็ตามสามารถจะให้ผลแก่ผู้ทำได้ ทั้งนี้สุดแท้แต่กาลเวลา ท่านอุปมาไว้ว่าเหมือนกันกับหมาไล่เนื้อทันเมื่อใดกัดเมื่อนั้น กรรมก็ฉันนั้นเหมือนกัน ตามทันเมื่อใดให้ผลเมื่อนั้น

กรรมดีและกรรมชั่วนั้น แม้เพียงคิดในใจก็ให้ผลได้ ตัวอย่างครั้งพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงบำเพ็ญอาสมิสทาน มีอำมาตย์อยู่ ๒ คน คนหนึ่งชื่อชุณหะ คนหนึ่งชื่อกาละ ชุณหะอำมาตย์คิดว่า พระเจ้าแผ่นดินท่านมีบุญมาก ทรงบำเพ็ญทานอย่างมากมาย เราอนุโมทนาก็จะได้บุญ จึงนึกอนุโมทนาอยู่แต่ในใจ ส่วนกาละอำมาตย์ คิดว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์นี้ฉิบหายใหญ่แล้ว มีสมบัติอะไรก็นำมาทำทานหมด สมณะเหล่านี้ฉันแล้วก็นอน

วันนั้น พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุโมทนามากเลย แล้วเสด็จเข้าไปยังพระคันธกุฎีพระเจ้าปเสนทิโกศลสงสัยว่า ทานของตนจะไม่สมบูรณ์เหมือนประชาชนทำถวาย จึงติดตามเข้าไปทูลถามพร้อมทั้งบริวาร พระพุทธองค์ตรัสว่า เพราะบริษัทของมหาบพิตมีใจไม่บริสุทธิ์ เมื่อทราบแล้ว จึงถามอำมาตย์ทั้ง ๒ คน ต่อหน้าพระพุทธ-องค์ อำมาตย์ ๒ คนต้องยอมรับสารภาพว่าเป็นความจริง

ชุณหะอำมาตย์คิดอนุโมทนาทาน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ๗ วัน ส่วนกาละอำมาตย์ไม่พอใจในการทำของพระเจ้าแผ่นดินซ้ำยังนินทาเสียอีก ดังนั้น จึงถูกเนรเทศออกหนีจากพระนคร

ผลของกรรมดีในชาติหน้านั้น มีมาก จะยกมาพอเป็นตัวอย่าง คือ ผลทาน ผลศีล ผลภาวนา

ผลทานนั้น เช่น เรื่องนางราชเทวธิดา ใจความย่อว่า หญิงนางหนึ่งรักษาไร่ข้าวสาลี เด็ดรวงข้าวสาลีทำข้าวตอกอยู่ ขณะนั้นพระมหากัสสปะ ครองจีวรถือบาตรได้ยืนอยู่ใกล้ไร่ข้าวสาลี พอนางเห็นก็มีใจเลื่อมใส เกิดปีติทั้ง ๕ ถือข้าวตอกไปโดยเร็ว เกลี่ยลงในบาตร ของพระเถระแล้วไหว้ด้วยเบญจางคปดิษฐ์ ได้ทำความปรารถนาว่า ขอดิฉันพึงเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรมที่ท่านเห็นแล้ว พระ-เถระได้กระทำอนุโมทนาว่า "เอวฺโหตุ ขอความปรารถนาอย่างนั้นจงสำเร็จ"

ฝ่ายนางไหว้พระเถระแล้ว พลางนึกถึงทานที่ตนถวายแล้วกลับไป งูพิษตัวหนึ่งเลื้อยมาจากรูกัดนางให้ล้มลง ณ ที่นั้นเอง นางมีจิตเลื่อมใสตายไปในขณะนั้น ได้ไปบังเกิด ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ผลศีลนั้น เช่น อุบาสิกานางหนึ่ง อยู่ในเมืองสาวัตถีมีศรัทธา ได้รักษาศีล ๕ บริสุทธิ์ดี เมื่อแตกตายทำลายขันธ์ ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

นอกจากนี้ ยังมีอุบาสกคนหนึ่ง อยู่ในเมืองราชคฤห์ เป็นคนมีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยได้ตั้งอยู่ในศีล ๕ เป็นนิตย์ ในวันอุโบสถ ได้สมาทานศีล ๘ และได้ถวายทานถวายน้ำอัฏฐบานแก่พระภิกษุสงฆ์ ฟังธรรมเสมอมามิได้ขาด ครั้นแตกตายทำขันธ์ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ผลภาวนานั้น เช่น ภิกษุรูปหนึ่งท่านเจริญกรรมฐานเป็นนิตย์ แต่จิตของท่านยังไม่ได้บรรลุมรรคผลนิพาน วันหนึ่งท่านเกิดโรคลมขึ้นมาอย่างแรงแล้วมรณภาพไปในปัจจุบันนั่นเอง ท่านได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึง ระลึกได้จึงรีบลงมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ขอฟังธรรม พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมให้ฟังตั้งใจปฏิบัติตามได้สำเร็จเป็นพระโสดาบันแล้วกลับไปอยู่ในวิมานชั้นดาวดึงส์ตามเดิม

ผลของกรรมชั่ว

กรรมชั่วนั้น สามารถจะให้ผลได้ทั้งในปัจจุบันทันตาเห็นทั้งในอนาคตกาลข้างหน้า คนที่ทำดีแต่ยังไม่ได้รับผลดีตอบแทนสมกับการทำในปัจจุบันนั้น เพราะถูกวิบัติ ๔ กางกั้นไว้ วิบัติ ๔ นั้น คือ อุปธิวิบัติ คติวิบัติ กาลวิบัติ ปโยควิบัติ ส่วนผู้ที่ทำชั่วไว้มาก ๆ แต่ยังไม่ได้รับผลชั่วทันตาเห็นนั้น ก็เพราะถูกสมบัติ ๔ กางกั้นไว้ คือป้องกันไว้ สมบัติ ๔ นั้นคือ อุปธิสมบัติ คติสมบัติ กาลสมบัติ ปโยคสมบัติ

ผลของกรรมชั่วนั้น เปรียบเสมือนดวงตราที่ตีประทับลงไป บนแผ่นกระดาษไม่หายไปไหน ย่อมติดตามบุคลไปดุจเงาตามตน ฉะนั้น เวลาจะตายสามารถจะให้ผลได้ ในขณะจะตายนั้น จึงจะปรากฏขึ้นมา คือ กรรม กรรมนิมิตร คตินิมิตร

กรรม ได้แก่การระลึกถึงกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้

กรรมนิมิตร ได้แก่เครื่องอุปกรณ์ที่ตนได้ทำชั่วไว้ เช่น หอก ดาบ ปืน เป็นต้น

คตินิมิตร ได้แก่เครื่องหมายบอกให้รู้หนทางว่าจะไปเกิด เช่น ปรากฏเห็นเปลวไฟ เห็นเหว เห็นป่า เห็นสัตว์ต่าง ๆ มี ปลา สุนัข แร้ง เป็นต้น

ถ้าคนทำกรรมชั่วอย่างเดียว ผลที่ได้รับก็คือ อบายภูมิ ๔ มีนรก เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ตัวอย่าง นายโคฆาตก์

๑. เรื่องนายโคฆาตก์

นายโคฆาตก์นั้น อยู่ในพระนครสาวัตถี ฆ่าโคแล้วเถือเอาเนื้อล่ำให้ปิ้งแล้วนั่งเคี้ยวกิน พร้อมด้วยบุตรและภรรยา นอกนั้นก็ขายเอาเงินมาเลี้ยงตัวและครอบครัวต่อไป เขาฆ่าโคมาอย่างนี้เป็นเวลานานถึง ๕๕ ปี มิได้ถวายข้าวต้ม ข้าวสวยแม้เพียงทัพพีเดียวแก่พระ–ศาสดา ซึ่งประทับอยู่ในพระวิหารใกล้ ๆ นั้น เขารับประทานเนื้อเป็นประจำ อาหารประจำวันของเขาเว้นเนื้อไม่ได้ วันหนึ่ง เขาขายเนื้อในตอนกลางวันแล้ว เอาเนื้อให้ภรรยาไปปิ้ง เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ขณะนั้น สหายของเขามาสู่เรือนแล้วเอาเนื้อนั้นไปเสียภรรยาจึงต้มผักแทนเนื้อ ครั้นคดภัตรนำเข้าไปพร้อมกับผักต้ม เขาจึงถามหาเนื้อทันที

เมื่อทราบแล้วไม่ยอมรับประทาน ให้ภรรยานำออกไป เขาถือมีดไปสู่สำนักโคยืนอยู่ที่หลังเรือน แล้วสอดมือเข้าไปในปาก ดึงลิ้นออกมาเอามีดตัดที่โคนลิ้นแล้วถือไปให้ปิ้งบนถ่านเพลิง วางไว้บนภัตร นั่งบริโภคก้อนภัตรก้อนหนึ่ง วางก้อนเนื้อก้อนหนึ่งไว้ในปากในขณะนั้นเอง ลิ้นของเขาขาดตกลงไปในถาดสำหรับใส่ภัตร เขาได้รับผลในภพปัจจุบันทันตาเห็น เป็นเหมือนโคมีสายเลือดไหลออกจากปาก เข้าไปในเรือน เที่ยวคลานร้องไปเหมือนโค เมื่อเขาตายแล้วได้ไปตกอเวจีนรก

นี้เป็นผลแห่งกรรมชั่วอย่างเดียว ย่อมให้ผลเป็นเทุนตลอดไปดังตัวอย่างที่บรรยายมาฉะนี้

๒. เรื่องนายจุนทสูกริก

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอีก คือ นายจุนทสูกริก เขาได้ฆ่าสุกรกินบ้าง ขายบ้าง เลี้ยงชีวิตอยู่ สิ้น ๕๕ ปี ในเวลาข้าวแพง เขาเอาข้าวเปลือกใส่เกวียนไปแลกลูกสุกรบ้าน บรรทุกลูกสุกรเต็มเกวียนแล้วกลับมา ล้อมที่แห่งหนึ่งดุจคอก เมื่อลูกสุกรเติบโตแล้วเขาประสงค์จะฆ่าตัวใด ก็มัดตัวนั้นให้แน่น ๆ ทุบด้วยฆ้อน ๔ เหลี่ยมเพื่อให้เนื้อพองหนาขึ้น ง้างปากสอดไม้เข้าไปในระหว่างฟัน กรอกน้ำร้อนที่เดือดพล่านเข้าไปในปากด้วยทะนานโลหะ น้ำร้อนนั้น เข้าไปเดือดพล่านอยู่ในท้อง ขับอุจจาระปัสสาวะออกมาโดยสิ้นเชิง เมื่อ

ท้องสะอาดแล้วจึงออกเป็นน้ำใส ไม่ขุ่น ที่นั้นเขาจึงราดน้ำร้อนลงไปบนหลังสุกรนั้น ลนขนด้วยคบหญ้า ตัดหัวหมูด้วยดาบอันคม เอาภาชนะรองเลือดไว้ เคล้าเนื้อกับเลือดเข้าด้วยกันแล้วปิ้ง นั่งรับประทานในท่ามกลางบุตรภรรยา ขายส่วนที่เหลือ

เขาเลี้ยงชีวิตโดยทำนองนี้ เป็นเวลานาน ๕๕ ปี เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในวิหารใกล้ ๆ เขาก็ไม่เคยทำบุญทำทานเลย เพียงดอกไม้กำมือเดียว ข้าวทัพพีเดียวก็ไม่เคยถวาย บุญอื่น ๆ นอกจากนี้ก็มิได้มีเลย

ครั้งนั้น โรคเกิดขึ้นในสรีระของเขา ความเร่าร้อนในอเวจีมหานรกปรากฏแก่เขาทั้งเป็นทีเดียว เขาร้องเสียงเหมือนหมู คลานไปในท่ามกลางเรือนนั่นเอง พวกคนในเรือนจับเขาไว้แล้วปิดปาก เขาร้องเสียงดังมากรบกวนเพื่อนบ้านถึง ๗ หลังคาเรือนแทบจะไม่ได้หลับได้นอนกันเลย ขังไว้ในเรือนนั้นประมาณ ๗ วัน พอถึงวันที่ ๘ ก็ได้ทำกาละ คือตายไปแล้วไปเกิดในอเวจีมหานรก

พวกภิษุที่เดินทางผ่านไปทางประตูเรือนของเขาได้ยินเสียงเขาร้องเหมือนเสียงหมู นึกว่าเขาปิดประตูเรือนฆ่าหมูเพื่อทำมงคลอย่างใดอย่างหนึ่ง พากันไปกราบทูลพระพุทธเจ้าว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ จิตที่ประกอบด้วยเมตตากรุณา แม้อย่างหนึ่งของนายจุนทสูกริกนั้นไม่มีเลย ก็สัตว์ผู้ร้ายกาจหยาบช้าเช่นนี้ ข้าพระองค์ทั้งหลายไม่เคยเห็นเลย พระพุทธองค์ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ความเร่าร้อนในอเวจีมหานรกปรากฏแก่เขาทั้งเป็นทีเดียว ด้วยความเร่าร้อนนั้น เขาจึงร้องเหมือนหมูเที่ยวไปภายในนิเวศน์นั้นตลอดเวลา ๗ วัน วันนี้เขาตายแล้วไปเกิดในอเวจีนรก พวกภิษุกราบทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เขาเศร้าโศกอย่างนี้ในโลกนี้แล้ว ยังจะไปเกิดในที่เป็นที่เศร้าโศกเช่นกันอีก หรือพระพุทธเจ้าข้า

พระพุทธองค์ตรัสว่า "อย่างนั้น พระภิษุทั้งหลายขึ้นชื่อว่าบุคคลผู้ประมาทแล้ว จะเป็นคฤหัสถ์ก็ตามเป็นบรรพชิตก็ตาม ย่อมเศร้าโศกในโลกทั้ง ๒ เป็นแน่แท้" ดังนี้ แล้วทรงแสดงพระธรรมเทศนาต่อไปว่า

อิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ
อุภยตฺถ โสจติ ปาปการี ดังนี้เป็นต้น

ใจความว่า "ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้ ตายไปแล้วย่อมเศร้าโศกอีกเขาย่อมเศร้าโศกอยู่ในโลกทั้ง ๒ เขาเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้ว ย่อมเศร้าโศกและย่อมเดือดร้อนยิ่งดังนี้–

นี้ก็เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นได้อย่างเด่นชัดแล้วว่าคนทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่วทั้งในโลกนี้ ทั้งในโลกหน้าอย่างไม่มีปัญหาอะไรทั้งสิ้น

ผลของบาปและบุญที่บุคคลทำคู่กันไป

ถ้าบุคคลทำทั้งบาปและบุญควบคู่กันไปในชาตินั้น เมื่อแตกตายทำลายขันธ์แล้วผลบาปก็พาไปตกนรก เมื่อบาปหมดแล้ว ผลบุญที่ทำไว้ก็สามารถนำมาเกิดในมนุษย์ได้แต่เศษบาปยังเหลือติดตามมาให้ผลได้อีกอยู่ยังไม่หมดเกลี้ยงไปเลย หมดเพียงพ้นจากนรกเปรตอสุรกาย ดิรัจฉานเท่านั้น ครั้นมาเกิดเป็นมนุษย์ ผลกรรมชั่วที่เหลือเศษอยู่ก็ตามมาให้ผลอีกอย่าง เช่น พระปูติคัตตติสสเถระ

เรื่องพระปูติคัตตติสสเถระ

กุลบุตรคนหนึ่งชื่อว่า ติสสะ อยู่ในเมืองสาวัตถี เขาได้ฟังธรรมในสำนักของพระศาสดา บวชถวายชีวิตในพระพุทธศาสนาชาตินี้ไม่ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้ ทำไว้แต่บุญกุศลแท้ ๆ แต่ครั้นบวชแล้ว เกิดโรคขึ้นในสรีระของท่าน เป็นต่อมโตเท่าเมล็ดผักกาด เท่าเมล็ดถั่วเขียว เท่าเมล็ดถั่วดำ เท่าเมล็ดกะเบา เท่าผลมะขามป้อม เท่าผลมะตูม แตกเยิ้มสรีระ จึงได้ชื่อว่า ปูติคัตตติสสะเถระ แปลว่า พระติสสะเถระ ผู้มีกายเน่า ต่อมากระดูกแตก ไม่มีใครมปรนนิบัติ

อุปฐาก ผ้านุ่งผ้าห่มเปรอะเปื้อนไปด้วยหนองและเลือด ได้เป็นเหมือนขนมร่างแห พวกสัทธิวิหาริกเป็นต้นไม่อาจปฏิบัติได้ จึงพากันทอดทิ้งท่านไป ท่านหมดที่พึ่งแล้วนอนแซ่วอยู่องค์เดียว

พระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระญาณ ทรงดำริว่า ภิกษุนี้ถูกพวกสัทธิวิหาริกเป็นต้น ทอดทิ้งแล้วบัดนี้ เธอเว้นเราเสีย ก็ไม่มีที่พึ่งอื่น ดังนี้แล้วจึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎี เสด็จไปสู่โรงไฟ ทรงล้างหม้อใส่น้ำ ยกตั้งบนเตา เมื่อน้ำร้อนแล้ว เสด็จไปจับปลายเตียงที่ติสสภิกษุนอน พวกภิษุก็พากันมาช่วยยกเตียงนำไปสู่โรงไฟ พระพุทธองค์ให้นำร่างมา ทรงเทน้ำลง ทรงสั่งภิษุเหล่านั้น ให้เอาผ้าห่มของเธอขยำแล้วผึ่งแดด พระพุทธองค์ทรงยืนอยู่ใกล้ ๆ เธอ ทรงรดสรีระนั้นให้ชุ่มด้วยน้ำอุ่น ทรงถูสรีระของเธอ ให้เธออาบน้ำแล้วช่วยให้นุ่งห่มผ้า แล้วให้ขยำผ้านุ่งในน้ำร้อนผึ่งแดดอีก เมื่อน้ำที่กายของเธอแห้งพอดี เธอนุ่งห่มผ้าเรียบร้อยแล้ว มีสรีระเบามีจิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง นอนอยู่บนเตียง พระศาสดาประทับอยู่เหนือศีรษะของเธอ ตรัสว่า

"ภิกษุร่างกายของเธอนี้ มีวิญญาณไปปราศแล้ว หาอุปการะมิได้ จักนอนบนแผ่นดินเหมือนท่อนไม้" ดังนี้ แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

อจิรํ วตตํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ
ฉฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํ ว กลิงฺคลํ

ไม่นานหนอ กายนี้จักนอนทับแผ่นดิน กายนี้มีวิญญาณไปปราศ อันบุคคลทิ้งแล้ว ราวกับท่อนไม้ไม่มีประโยชน์ฉะนั้น

ในเวลาจบเทศนา พระปูติคัตติสสเถระ ได้บัลลุพระอรหันต์พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา แล้วก็ปรินิพพาน พระศาสดาโปรดให้ทำสรีระกิจของท่าน ทรงเก็บอัฐิวัตถุ แล้วโปรดให้ทำเจดีย์ไว้

พวกภิกษุ กราบทูลถามพระศาสดาว่า พระเจ้าข้าพระปูติคัต-ติสสเถระ บังเกิดที่ไหน ? พระศาสดา ทรงตอบว่า เธอปรินิพพานแล้ว ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุทูลถามว่า กายของภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งพระอรหันต์เห็นปานนี้ เกิดเป็นกายเน่าเพราะเหตุอะไร ? กระดูกทั้งหลายแตกแล้ว เพราะเหตุอะไร อะไรเป็นเหตุให้ท่านได้เป็นพระอรหันต์ ?

พระศาสดาตรัสว่า ผลทั้งหมดนี้ เกิดแล้วแก่ติสสะนั่น ก็เพราะกรรมที่ตัวทำไว้ คือ เมื่อชาติก่อนในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ติสสะนี้เป็นพรานนกฆ่านกเป็นอันมากบำรุงอิสสรชน นกที่เหลือขายคิดว่า นกที่เหลือจากขายอันเราเก็บไว้จักเน่าเสีย จึงหักกระดูกแข้ง กระดูกปีกของนกเหล่านั้นมิให้มันบินหนีได้ แล้วเก็บกองไว้ เขาขายนกเหล่านั้นในวันรุ่งขึ้น วันไหนได้นกมากก็ให้ปิ้งไว้เพื่อประโยชน์แก่ตน

วันหนึ่ง เมื่อพระขีณาสพองค์หนึ่ง เที่ยวไปบิณฑบาตร ได้ยืนอยู่ที่ประตูเรือนของเขา เขาเห็นพระเถระแล้ว ยังใจให้เลื่อมใส คิดว่า "สัตว์มีชีวิตมากมาย ถูกเราฆ่าตาย ก็พระผู้เป็นเจ้ายืนอยู่ที่ประตูเรือนของเรา และโภชนาอันมีรส ก็มีอยู่พร้อมภายในเรือน เราจะถวายบิณฑบาตรแก่ท่าน ดังนี้แล้ว จึงรับบาตรของพระขีณาสพนั้น ใส่โภชนะให้เต็มบาตรแล้วถวายท่าน ไหว้ท่านด้วยเบญจางคประเสริฐกล่าวว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าพึงถึงธรรมที่ท่านเห็นแล้ว เถิดพระเถระให้กระทำอนุโมทนา จงเป็นอย่างนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ผลทั้งหมดสำเร็จแล้วแก่ติสสะ ด้วยอำนาจแห่งกรรมที่ติสสะทำแล้วในกาลนั้นเอง กายของติสสะเกิดเน่าเปื่อย และกระดูกทั้งหลายแตกก็ด้วยผลของการทุบกระดูกนก ติสสะบรรลุพระอรหันต์ ก็ด้วยผลของการถวายบิณฑบาตรอันมีรสแก่พระขีณาสพดังนี้

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นได้อย่างเด่นชัดแล้วว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำทั้งดีทั้งชั่วก็ได้รับผลเป็นคู่กันไปในชาตินั้น ๆ คนที่ทำดีไว้มาก ๆ ในชาตินี้ แต่ยังได้รับทุกข์ทรมานอยู่ด้วยโรคนานาชนิด ก็เพราะอำนาจอดีตกรรมตามติดมา โบราณจึงสอนไว้ว่า เศษ ๓ ไม่ให้เหลือไว้ คือ เศษหนี้ เศษบาป และเศษไฟ ทั้ง ๓ เศษนี้เหลือไว้ไม่ดีเลย

ทำดีตลอดชีวิตแต่ได้รับทุกข์ทรมานเป็นเพราะเหตุไร

บุคคลบางคนตั้งแต่เกิดมาในชีวิตนี้ แทบจะไม่มีโอกาสได้ทำชั่วเลย เพราะตนเป็นคนมีศรัทธาบำรุงวัดวาอารามอยู่เป็นนิตย์ มีจิตเป็นกุศล ตั้งตนไว้เป็นทาน ทำบุญตักบาตรมิได้ขาด รักษาศีล ๕ เป็นประจำรักษาอุโบสถตามปักข์ ไหว้พระสวดมนต์เจริญสมถะและวิปัสสนาเป็นพุทธบูชาเท่าที่ตนสามารถ เท่าที่ตนมีโอกาสจะทำได้ แต่ถึงกระนั้นโรคภัยก็ยังเบียดเบียนทนทุกข์ทรมาน ทั้งนี้เป็นเพราะเศษบาปเศษกรรมในอดีตตามมาสนอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้.–

เรื่องอุบาสกชื่อมหากาล

เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ พระวิหารเชตวันทรงปรารภอุบาสกผู้เป็นโสดาบันคนหนึ่งชื่อว่ามหากาล มหากาลนั้นเป็นคนใจบุญมาก ได้รักษาอุโบสถเดือนละ ๘ วัน ฟังธรรมตลอดคืนยังรุ่งในวิหาร ครั้งนั้นพวกโจรตัดที่ต่อในเรือนหลังหนึ่ง ในเวลากลางคืนถือเอาห่อสิ่งของไป พวกเจ้าของตื่นขึ้น เพราะได้ยินเสียงภาชนะโลหะกระทบกัน พากันติดตามไป พวกโจรพากันทิ้งสิ่งของที่ตนถือไว้แล้วก็หลีกหนีไป

ฝ่ายพวกเจ้าของติดตามโจรเหล่านั้นเรื่อยไป พวกโจรแตกแยกกระจัดกระจายหนีไปคนละทิศคนละทางส่วนโจรคนหนึ่ง เดินไปตามทางไปสู่วิหาร เผอิญในเวลานั้นอุบาสกชื่อมหากาล ผู้ฟังธรรม

กถาตลอดคืนยังรุ่ง ได้กรุณแล้วตั้งใจจะกลับบ้าน มาล้างหน้าอยู่ริมสระโบกขรณี แต่เช้าตรู่ โจรก็ทิ้งห่อภัณฑะไว้ข้างหน้าของเข้าแล้วหลบหนีไป

พวกมนุษย์ติดตามหมู่โจรมา พบห่อภัณฑะแล้วจึงพากันจับอุบาสกชื่อมหากาลนั้นไว้ ด้วยกล่าวว่า เองตัดที่ต่อในเรือนของพวกข้า ลักเอาห่อภัณฑะไปแล้วเที่ยวเดินเหมือนฟังธรรมอยู่ ได้พากันทุบให้ตายทิ้งไว้ที่ตรงนั้นแล้วหนีไป

ครั้งนั้น ภิษุหนุ่มและสามเณร พากันถือหม้อน้ำดื่มไปตักแต่เช้าตรู่ พบมหากาลอุบาสกนั้นถูกฆ่าตาย กล่าวว่า "อุบาสกฟังธรรมกถาอยู่ในวิหาร ได้ถูกฆ่าตายโดยไม่สมควรเลย" ดังนี้แล้ว จึงได้พากันไปกราบทูลแก่พระศาสดา พระศาสดาตรัสว่าอย่างนั้นภิกษุทั้งหลาย มหากาลอุบาสกได้ประความตายไม่สมควรในอัตตภาพนี้เท่านั้นแต่เขาได้ความตายสมควรแก่กรรมที่ตนทำไว้แล้วในกาลก่อนนั้นแล ภิษุหนุ่มและสามเณรเหล่านั้น ทูลอาราธนาให้พระพุทธองค์ตรัสเล่าอดีตกรรมของเขาให้ฟัง พระพุทธองค์ตรัสเล่าไว้ว่า

ในอดีตกาล พวกโจรชุมอยู่ที่ปากดงแห่งหมู่บ้านชายแดนแห่งหนึ่ง ในแว่นแคว้นของพระเจ้าพาราณสีพระราชาทรงตั้งราชภัฏคนหนึ่งไว้ที่ปากดง ราชภัฏนั้นรับค่าจ้างแล้ว ก็นำคนไปจากฟากข้างนี้ สู่ฟากข้างโน้นนำคนจากฟากข้างโน้นมสู่ฟากข้างนี้ ต่อมา

มนุษย์คนหนึ่ง พาภรรยารูปสวยของตนขึ้นสู่ยานน้อยแล้ว ได้ไปถึงที่นั้น พอราชภัฏเห็นหญิงนั้น ก็เกิดเสน่หาเมื่อมนุษย์นั้นร้องขอว่า นายขอท่านจงช่วยกระผมทั้ง ๒ ให้พ้นดงเถิด เขาตอบว่า บัดนี้ค่ำมืดเสียแล้ว เช้าตรู่เถอะ เราจักช่วยให้ผ่านพ้นไป มนุษย์คนนั้นก็อ้อนวอนอีกว่า นายยังมีเวลาพอ ขอได้โปรดนำกระผมทั้ง ๒ ไปเดี๋ยวนี้เถิดราชภัฏก็พูดว่า กลับเถิดท่านผู้เจริญ อาหารและที่พักอาศัยจักมีในเรือนของเราท่านทั้ง ๒ จะไม่ลำบากเลย มนุษย์คนนั้นพร้อมกับภรรยาไม่ปรารถนาจะกลับ แต่ก็ต้องกลับครั้นกลับมา ราชภัฏก็สั่งให้พวกบริวารของตนจัดที่พักให้ที่ซุ้มประตู ให้ตระเตรียมอาหารแก่เขาผู้ไม่ปรารถนาเลย ในเรือนของราชภัฏนั้น มีแก้วมณีอยู่ดวงหนึ่ง เขาให้เอาแก้วมณีนั้นซ่อนไว้ซอกยานน้อยของมนุษย์ผู้นั้นแล้วในเวลาจวนรุ่ง ให้ทำเป็นเสียงโจรเข้าไปบ้าน

ลำดับนั้น พวกบริวารของเขาซึ่งสมรู้ร่วมคิดกันก็บอกว่า นายแก้วมณี ถูกพวกโจรลักเอาไปแล้ว เขาสั่งว่า พวกเจ้าจงตั้งกองรักษาไว้ที่ประตูบ้านทั้งหลายตรวจค้นคนผู้ออกไปจากภายในบ้านฝ่ายบุรุษนั้นกับภรรยาสุดที่รักของตน จัดยานน้อยเสร็จแล้วก็ขับออกไปแต่เช้าตรู่ ที่นั้นพวกบริวารของราชภัฏ จึงตรวจค้นยานน้อยของเขา พบแก้วมณีที่ตนซ่อนไว้ จึงพูดขู่ว่า เจ้าลักเอาแก้วมณีหนีไปดังนี้แล้ว ก็โบย แสดงแก่นายบ้านว่า พวกผมจับโจรได้แล้ว เขา

พูดว่า ตัวเราเป็นถึงนายราชภัฏ ให้พักพาอาศัยในเรือนให้ข้าวปลาอาหารรับประทาน มันยังกล้าลักแก้วมณีไปได้พวกเจ้าจงจับอ้ายบุรุษชั่วช้านั้น ดังนี้แล้ว ให้ช่วยกันทุบจนตาย ให้ทิ้งเสีย โดยหวังจะเอาเมียเขา ครั้นตายจากชาตินั้นแล้ว เขาเกิดในอเวจีมหานรกหมกไหม้อยู่ในอเวจีนั้นสิ้นกาลช้านานเมื่อเศษบาปยังเหลืออยู่มาเกิดเป็นคน ก็ก็ถูกเขาทุบตีตายอย่างนี้ถึง ๑๐๐ อัตตภาพ นี้แหละเป็นอดีตกรรมของมหากาลอุบาสกนั้น

ครั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงอดีตกรรมของมหากาลอุบาสกนั้นอย่างนี้แล้ว ตรัสว่า "ภิกฺขเว เอวํ อิเมสตฺเต อตฺตนา กตปาปกมฺมเมว จตูสุ อปาเยสุ อภิมตฺถติ"

"ภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมอันตนทำไว้แล้วนั่นแล ย่อมย่ำยีสัตว์เหล่านี้ ในอบายทั้ง ๔ อย่างนี้" แล้วทรงแสดงพระ-ธรรมเทศนาต่อไปว่า

อตฺตนา ว กตํ ปาปํ อตฺรชํ อตฺตสมฺภวํ
อภิมตฺถติ ทุมฺเมธํ วชิรํวมฺหยํ มณึ

บาปอันตนทำไว้เอง เกิดในตน มีตนเป็น
แดนเกิด ย่อมย่ำยี บุคคลผู้มีปัญญาทราม
ดุจเพชรย่ำยีแก้วมณี อันเกิดแต่หินฉะนั้น

ท่านอธิบายไว้ว่า เพชรอันสำเร็จจากหิน มีหินเป็นแดนเกิด กัดแก้วมณีที่เกิดแต่หิน คือแก้วมณีอันสำเร็จแต่หินซึ่งนับว่าเป็นที่ตั้งขึ้นของตนนั่นเอง คือ ทำให้เป็นช่องน้อยช่องใหญ่ ทำให้เป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ทำให้ใช้สอยไม่ได้ฉันใด บาปอันตนทำไว้แล้วเกิดในตน มีตนเป็นแดนเกิด ย่อมย่ำยี คือขจัดบุคคลผู้มีปัญญาทราม ไร้ปัญญาในอบาย ๔ ฉันนั้นเหมือนกัน ดังนี้

เรื่องนี้ก็ชี้ให้เห็นได้อย่างเด่นชัดแล้วว่า เวรกรรมนั้นหนีไม่พ้น จะอยู่ในน้ำ บนบก บนอากาศ ก็ไม่สามารถจะหนีเวรกรรมไปได้ ดังนั้น ทุก ๆ คนเมื่อทราบเช่นนี้แล้ว อย่าพากันทำความชั่วอีกต่อไป ให้พากันตั้งต้นชีวิตในทางบุญทางกุศลกันเสียเถิด จะได้ชื่อว่า เป็นผู้มาดีไปดี อยู่ดีกินดี ไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นคนพบพระพุทธศาสนา โบราณท่านสอนไว้ว่า

"เกิดเป็นคนคนให้ทั่ว ปากไม่ล้น ก้นไม่รั่ว ชั่วไม่เอา เมาไม่มี นี่คือคน" ดังนี้

เรื่องอดีตกรรมจบ

เกิด มาเพียรก่อสร้าง ความดี

แก่ เฒ่ากุศลมี เสาะบ้าง

เจ็บ ป่วยพยาธิ มีหวั่นนา

ตาย แต่กายชื่อยัง ชั่วฟ้าดินมลาย

วิถีทางแห่งชีวิตในบั้นปลายของสัตว์โลก

เมื่อสัตว์โลกแตกตายทำลายขันธ์แล้ว มีวิถีทางแห่งชีวิตที่จะต้องเดินทางต่อไปอีก ๗ สาย สุดแท้แต่กรรมดีและกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้แล้วนั้นจะนำไปทาง ๗ สายนั้น คือ–

๑. ทางไปนรก ได้แก่ โทษะ บุคคลตายแล้วไปตกนรก เพราะอำนาจแห่งโทษะเป็นส่วนมาก

๒. ทางไปเปรต อสุรกาย ได้แก่ โลภะ คือ ความห่วงสมบัติ บุคคลตายแล้วไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย เพราะอำนาจแห่งโลภะเป็นส่วนมาก

๓. ทางไปดิรัจฉาน ได้แก่ โมหะ คือความหลง บุคคลตายแล้วไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เพราะอำนาจแห่งโมหะเป็นส่วนมาก

๔. ทางไปมนุษย์ ได้แก่ ศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐ บุคคลตายแล้วไปเกิดเป็นคน เพราะอำนาจแห่งศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นส่วนมาก

๕. ทางไปสวรรค์ ได้แก่ มหากุศล ๘ บุคคลตายแล้วไปเกิดในสวรรค์ เพราะอำนาจแห่งมหากุศล

๖. ทางไปพรหมโลก ได้แก่ สมถกรรมฐาน บุคคลตายแล้วไปเกิดพรหมโลก เพราะอำนาจแห่งสมถกรรมฐาน หมายความว่า ผู้นั้นเจริญสมถกรรมฐานจนได้บรรลุฌาน ผลของฌานนั้นแหละนำไปเกิดพรหมโลกตามขั้นของฌานที่ตนได้บรรลุ

๗. ทางไปนิพพาน ได้แก่ วิปัสสนากรรมฐาน หมายความว่า เมื่อบุคคลเจริญวิปัสสนากรรมฐาน จนสามารถได้บรรลุมรรค ผล นิพพานแล้ว ครั้นแตกตายทำลายขันธ์ก็เข้าสู่นิพพาน

ทาง ๗ สายนี้ เป็นแผนที่แสดงออกบอกให้ทราบถึงวิถีทางแห่งชีวิตแต่ละบุคคลว่า ขณะนี้เรากำลังเดินทางสายไหน ขอให้พากันเลือกเดินทางสายที่ ๔-๕-๖-๗ เถิด จะปลอดภัยมากขึ้นไปตามลำดับ ๆ แต่จะให้ดีที่สุด ต้องเลือกเดินทางสายที่ ๗ เท่านั้นให้มากจึงจะปลอดภัยโดยแท้

วิธีเดินทางสายที่ ๗ มีดังนี้ คือ

๑. เดินจงกรม

เวลาเดินจงกรมให้ทอดสายตาไปประมาณ ๔-๕ ศอก สติจับอยู่ที่เท้า เดินช้า ๆ เวลายกเท้าขวา ภาวนาว่า "**ขวา-ย่าง-หนอ**" ขณะที่ใจนึกว่า "**ขวา**" ต้องยกเท้าขึ้นทันที เท้าที่ยกกับใจที่นึกต้องให้พร้อมกัน ขณะว่า "ย่าง" ต้องเคลื่อนเท้าไปพร้อมกัน ขณะว่า "**หนอ**" เท้าทั้งสองลงพื้นพร้อมกันเวลายกเท้าซ้ายก็เหมือนกัน ภาวนาว่า "ซ้าย-ย่าง=หนอ" ให้ปฏิบัติเหมือนกันกับ ขวา-ย่าง-หนอ

ส้นเท้า กับปลายเท้าห่างกันประมาณ ๔-๕ นิ้ว เมื่อเดินไปสุดเสื่อ สุดถนน หรือสุดห้องแล้ว ให้เอาเท้าเคียงกันหยุดยืนภาวนาว่า "**ยืนหนอ ยืนหนอ ยืนหนอ**" ช้า ๆ สัก ๓ ครั้ง หรือ ๔ ครั้ง ขณะนั้นให้ใจอยู่ที่ร่างกาย อย่าให้ออกไปนอกกาย แล้วกลับจะกลับข้างขวาหรือข้างซ้ายก็ได้ เวลากลับ ส้นเท้าอยู่กับพื้น ยกแต่ปลายเท้าข้างที่จะกลับ แล้วภาวนาว่า "**กลับหนอ**" พร้อมกับหมุนเท้าไป ส่วนเท้าอีกข้างหนึ่ง ให้ยกขึ้นแล้วหมุนตามไป โดยภาวนาว่า "**กลับหนอ**" เช่นเดียวกัน ให้หมุนเวียนไปอย่างนี้จนกว่าจะได้ที่ที่ตนต้องการแล้ว ยืนภาวนาว่า "**ยืนหนอ ยืนหนอ ยืนหนอ**" ๓ ครั้ง หรือ ๔ ครั้งก็ได้ แล้วเดินจงกรม "**ขวา-ย่าง-หนอ ซ้าย-ย่าง-หนอ**" ต่อไป

๒. นั่ง

ให้เตรียมจัดอาสนะสำหรับนั่งไว้ก่อน เวลานั่งให้ค่อย ๆ ย่อตัวลง พร้อมกับภาวนาว่า "**นั่งหนอ นั่งหนอ นั่งหนอ**" ให้ภาวนาอย่างนี้เรื่อยไปจนกว่าจะนั่งเสร็จเรียบร้อย

วิธีนั่งนั้น ให้นั่งขัดสมาธิ คือ เอาขาขวาทับขาซ้ายเอามือขวาทับมือซ้าย ตั้งตัวให้ตรง ถ้าอย่างนี้ไม่สะดวก จะนั่งเก้าอี้ก็ได้ นั่งพับเพียบก็ได้ นั่งเรียบร้อยแล้วให้หลับตา เอาสติมาจับอยู่ที่

ท้องพอง ท้องยุบ คือเวลาหายใจเข้าท้องพองขึ้น ให้ภาวนาตามอาการนั้นว่า "พองหนอ" ใจที่นึกกับท้องที่พองต้องให้ทันกัน อย่าให้ก่อนหรือหลังกัน เวลาหายใจออก ท้องยุบ ให้ภาวนาว่า "ยุบหนอ" ใจที่นึกกับท้องที่ยุบต้องให้ทันกัน อย่าให้ก่อนหรือหลังกัน

ข้อสำคัญ ให้สติจับอยู่ที่อาการ พอง–ยุบ ของท้องเท่านั้น อย่าไปดูลมที่จมูก และอย่าตะเบ็งท้อง ให้นั่งภาวนาอย่างนี้ตลอดไป อย่างต่ำประมาณ ๓๐ นาที อย่างสูงประมาณ ๑ ชั่วโมง แต่ถ้ามีเวลาน้อยจะเริ่มตั้งแต่ ๕ นาที ๑๐ นาที เป็นต้นไปก็ได้ ไม่ควรจะรอคอยโอกาสให้ว่าง ถ้าคอยโอกาสให้ว่าง เราอาจจะอายุไม่ถึงก็เป็นได้

๓. เวทนา

ในขณะที่นั่งอยู่นั้น ถ้ามีเวทนา คือ ความเจ็บปวด เมื่อย คัน เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นให้ปล่อย พอง–ยุบ แล้วเอาสติไปกำหนดที่อาการเจ็บปวด เมื่อย คัน นั้น ๆ พร้อมกับภาวนาว่า "เจ็บหนอ" หรือ "ปวดหนอ" หรือ "เมื่อยหนอ" หรือ "คันหนอ" ดังนี้ สุดแท้แต่เวทนาชนิดไหนจะเกิดขึ้น

เมื่อเวลาหายแล้ว ให้เอาสติไปกำหนดที่ท้องภาวนาว่า "พองหนอ–ยุบหนอ" ต่อไปอีก จนกว่าจะครบกำหนดที่ตั้งใจไว้

๔. จิต

ในเวลาที่นั่งภาวนาอยู่นั้น ถ้าจิตคิดถึงบ้าน คิดถึงทรัพย์สมบัติ หรือคิดถึงกิจการต่าง ๆ ให้เอาสติกำหนดที่ตรงหัวใจพร้อมกับภาวนาว่า "คิดหนอ ๆ" จนกว่าจะหยุดคิด เมื่อหยุดคิดแล้ว ให้กลับไปกำหนดท้องพอง–ยุบ ต่อไป

เวลาโกรธ ดีใจ เสียใจ ฟุ้งซ่าน เป็นต้น ก็ให้กำหนดโดยทำนองเดียวกันอย่างนี้

๕. นอน

เวลานอนให้ค่อย ๆ เอนตัวลง พร้อมกับภาวนาว่า "นอนหนอ" จนกว่าจะนอนเรียบร้อย ขณะนั้นให้สติจับอยู่กับอาการเคลื่อนไหวของร่างกาย เมื่อนอนเรียบร้อยแล้ว ให้เอาสติมาไว้ที่ท้อง พร้อมกับภาวนาว่า "พองหนอ ยุบหนอ" ต่อไป ให้สังเกตให้ดีว่าจะหลับไปตอนพอง หรือหลับไปตอนยุบ

วิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานขั้นต้นสำหรับผู้มีเวลาน้อย เช่น นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เป็นต้น เพียงเท่านี้ก่อน

อานิสงส์

คำว่า "อานิสงส์" แปลและหมายความได้ ๓ ประการ คือ ชมเชย เบียดเบียน ไหลออกยิ่ง หรือ หรือไหลออกเนืองนิตย์

๑. **อานิสงส์** แปลว่า ชมเชย หมายความว่าความดีต่าง ๆ ที่บุคคลได้ทำไว้ เช่น ความดีชั้นกามาวจร ได้แก่ ความดีขั้นมนุษย์ ขั้นเทวดา ๖ ชั้น เป็นต้น ถ้าผู้ใดทำไว้ ผู้นั้นจะได้ชมเชย คือจะได้รับผลแห่งความดีด้วยตนเองก่อนใครทั้งสิ้น ส่วนคนอื่น เมื่อได้เห็นผู้นั้นได้รับความสุข ก็จะยกย่องสรรเสริญและชมเชยว่า ผู้นั้นมีบุญ มีลูกก็ดี มีภรรยาก็ดี มีสามีก็ดี มีสมบัติอะไร ๆ ก็ล้วนแต่ดี ๆ ทั้งนั้น ดังนี้เป็นต้น

๒. **อานิสงส์** แปลว่า **เบียดเบียน** หมายความว่า ผลของความดีที่บุคคลได้ทำไว้นั้น จะเบียดเบียนความชั่ว คือ เบียดเบียนบาป กำจัดบาปต่าง ๆ ออกทิ้ง แล้วป้องกันบุคคลผู้ทำความดีนั้นไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่วมีอบาย ๔ เป็นต้น เช่น แม่ไก่ฟังธรรม กบฟังธรรม ค้างคาวฟังพระสวดอภิธรรม แตกตายทำลายขันธ์แล้วได้ไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์เป็นต้นเป็นตัวอย่าง

๓. **อานิสงส์** แปลว่า **ไหลออกยิ่ง** หรือ **ไหลออกเป็นนิตย์** หมายความว่า ผลของความดีที่บุคคลได้ทำไว้นั้น จะอำนวยวิบากให้แก่ผู้ทำเป็นอย่างดียิ่ง จะยกมาพอเป็นตัวอย่างคือทานกุศล เช่น บุคคลที่ได้ทำทานกุศลไว้ ย่อมจะเป็นที่รักใคร่ชอบใจของคนเป็นอันมาก คนทั้งหลายก็คบหาสมาคมกับผู้นั้น

ผู้นั้นย่อมแกล้วกล้าในที่ประชุม มีชื่อเสียงฟุ้งขจรไปทั้งตามลมและทวนลม เมื่อแตกตายทำลายขันธ์ก็จะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ข้อนี้มีธรรมิกอุบาสกและพระนางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นตัวอย่าง ดังต่อไปนี้—

เรื่องธรรมิกอุบาสก

เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตวัน ทรงปรารภธรรมิกอุบาสก ความว่า ในเมืองสาวัตถี ได้มีอุบาสกผู้ปฏิบัติธรรมประมาณ ๕๐๐ คน บรรดาอุบาสกเหล่านั้น คน ๆ หนึ่งมีอุบาสกเป็นบริวารคนละ ๕๐๐ อุบาสก ผู้เป็นหัวหน้าใหญ่มีบุตร ๗ คน มีธิดา ๗ คน บรรดาบุตรและธิดาเหล่านั้น คนหนึ่งได้ทำบุญเป็นประจำ คือ ได้มีสลากยาคู สลากภัตร์ ปักขิกภัตร สังฆภัตร อุโบสถิกภัตร์ อาคันตุกภัตร์ วัสสาวาสิกภัตร์ อย่างละที่ ลูกทุกคน ชื่อว่าเป็นอนุชาตบุตรด้วยกันทั้งหมดทีเดียว เป็นอันว่า สลากยาคู เป็นต้น ๑๖ ที่ คือของบุตร ๑๔ คน คนละที่ ของภรรยา ๑ ที่ ของอุบาสก ๑ ที่ ย่อมเป็นไปไม่ขาดสายภายในครอบครัวของอุบาสกนั้น เขาพร้อมทั้งบุตรธิดาภรรยา ได้เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรมทั้ง ๕ คือ มีเมตตา มีจาคะ มีสัจจะ มีสันโดษ มีสติ มีความยินดีในการจำแนกแจกทาน

ต่อมาอุบาสกป่วย อยากจะฟังธรรม จึงส่งลูกไปสู่สำนักพระพุทธเจ้า กราบทูลว่า ขอพระองค์ได้โปรดส่งภิกษุ ๘ รูป หรือ ๑๖ รูป

ประทานแก่ข้าพระองค์เถิดพระพุทธองค์ทรงส่งภิกษุทั้งหลายไป ภิกษุหล่านั้น นั่งบนอาสนะที่ตบแต่งไว้ ล้อมเคียงของเขา อันเขากล่าวว่า ท่านผู้เจริญ การเห็นพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จักเป็นของอันกระผมได้โดยยาก กระผมเป็นทุพพลภาพ ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จงสาธยายพระสูตรๆหนึ่ง โปรดกระผมเถิด พระสงฆ์ถามว่า คุณโยมประสงค์จะฟังสูตรไหน อุบาสกตอบว่ากระผมอยากจะฟัง สติปัฏฐาน ที่พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ไม่ทรงละแล้ว จึงเริ่มสวดพระสูตรว่า

เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา,

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสารทั้งหลาย ทางสายนี้เป็นทางสายเอก เป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์หมดจดของสัตว์ทั้งหลาย เป็นไปพร้อมเพื่อก้าวล่วงความโศกเศร้าและปริเทวนาการ เป็นไปพร้อมเพื่อดับความทุกข์ทางกายและดับความทุกข์ทางใจ เป็นไปพร้อมเพื่อบรรลุมรรค เป็นไปพร้อมเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน ทางสายนี้ คือสติปัฏฐาน ๔ ดังนี้ เป็นต้น

ขณะนั้น มีรถ ๖ คัน ล้วนประดับด้วยเครื่องอลังการทุกอย่าง มาจาก สวรรค์ ๖ ชั้น เทวดายืนอยู่บนรถเหล่านั้น ต่างก็เชื้อเชิญว่า "ข้าพเจ้าจักนำไปยังเทวโลกของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักนำไปยังเทวโลกของข้าพเจ้า ท่านผู้เจริญ ขอจงเกิดในที่นี้เถิด ขอจงเกิดในที่นี้เถิด เพื่อความยินดีในเทวโลกของข้าพเจ้า เหมือนคนทำลายภาชนะดินแล้วถือเอาภาชนะทองคำ" อุบาสกไม่ปรารถนาจะให้เป็นอันตรายแก่การฟังธรรม จึงกล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงรอก่อน จงรอก่อน ภิกษุทั้งหลายจึงพากันหยุดนิ่ง ด้วยเข้าใจว่า อุบาสกห้ามไม่ให้สวด ฝ่ายบุตรธิดาของเขาก็คิดว่า บิดาของเราแต่ก่อนเป็นผู้ไม่อิ่มด้วยการฟังธรรม แต่บัดนี้ให้นิมนต์ภิกษุมาสาธยายกลับห้ามเสียเอง ขึ้นชื่อว่าสัตว์ผู้ไม่กลัวต่อความตายย่อมไม่มี ดังนี้แล้ว จึงร้องไห้

ภิกษุทั้งหลาย ปรึกษากันว่า บัดนี้ ไม่มีโอกาสแล้ว จึงพากันลุกจากอาสนะหลีกไป อุบาสกยังเวลานิดหน่อยให้ล่วงไปแล้วกลับได้สติ ถามลูก ๆ ว่า เพราะเหตุไรพวกเจ้าจึงร้องไห้กันเล่า พวกบุตรธิดาตอบว่าพ่อ พ่อให้นิมนต์พระมาแล้ว กำลังฟังธรรมอยู่ พ่อห้ามเสียเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น ลูกทั้งหลายจึงคิดว่า ขึ้นชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายผู้ไม่กลัวต่อความตายย่อมไม่มี ดังนี้แล้ว จึงร้องไห้

พ่อถามว่า พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายไปไหนเสีย ? ลูกตอบพ่อว่า พ่อ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ท่านพูดกันว่าไม่มีโอกาส ลุกจากอาสนะหลีกไปแล้ว พ่อพูดว่า พ่อมิได้พูดกับพระผู้เป็นเจ้า ลูกถามว่า ถ้าเช่นนั้น พ่อพูดกับใคร ? พ่อตอบว่า เทวดาประดับรถ ๖ คัน นำมาจากเทวโลก ๖ ชั้น พักอยู่ในอากาศ ต่างเปล่งเสียงว่า ขอจงยินดีในเทวโลกของข้าพเจ้า พ่อพูดกับเทวดาเหล่านั้นต่างหาก ลูกถามว่า พ่อรถอยู่ไหน พวกลูกไม่เห็น ? พ่อถามว่า ก็ดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวงเพื่อพ่อมีไหม ? พวกลูกตอบว่ามี พ่อ พ่อถามว่า เทวโลกชั้นไหนควรเป็นที่รื่นรมย์ ? ลูกตอบว่า ภพดุสิตอันเป็นที่ประทับของพระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ ของพระพุทธมารดา และของพระพุทธบิดา เป็นที่น่ารื่นรมย์ซิ พ่อ พ่อพูดว่า ถ้าเช่นนั้น พวกลูกจงเสี่ยงว่า ขอพวงดอกไม้จงคล้องรถ มาจากภพดุสิต ดังนี้แล้ว เหวี่ยงพวงดอกไม้ไปเถอะ ลูกได้เหวี่ยงไปแล้ว พวงดอกไม้คล้องที่แอกรถ ห้อยลงในอากาศ มหาชนเห็นแต่พวงดอกไม้เท่านั้น หาเห็นรถไม่ พ่อพูดว่า ลูกทั้งหลายเห็นพวงดอกไม้นั้นไหม เมื่อลูกตอบว่า เห็นจ้ะ พ่อจึงกล่าวว่า พวงดอกไม้นั้น ห้อยที่รถซึ่งมาจากสวรรค์ ชั้นที่ ๔ คือชั้นดุสิต พ่อจะไปสู่สวรรค์ชั้นนั้น พวกลูกอย่าพากันวิตกกังวลไปเลย ถ้าพวกลูก

มีความปรารถนาจะไปเกิดในสำนักของพ่อ ก็จงพากันทำบุญตามทำนองที่เราทำแล้วเถิด ดังนี้แล้ว ทำกาละคือตาย ดำรงอยู่บนรถที่มาจากสวรรค์ชั้นดุสิต มีอัตตภาพประดับด้วยเครื่องอลังการมากมาย เกิดในทันใดนั้นเอง มีนางอัปษรแวดล้อมเป็นบริวาร และมีวิมานแก้วเป็นที่อยู่อาศัย

พระศาสดา ตรัสถามภิกษุเหล่านั้น ผู้มาถึงวิหารแล้วโดยลำดับว่า ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกได้ฟังธรรมเทศนาแล้วหรือ? พวกภิกษุกราบทูลว่า ฟังแล้วพระเจ้าข้าแต่อุบาสกได้ห้ามเสียในระหว่างนั้นและว่า ขอท่านจงรอก่อน ลำดับนั้น บุตรธิดาของอุบาสกนั้นร้องไห้คร่ำครวญกันแล้ว พวกข้าพระองค์ปรึกษากันว่า บัดนี้ ไม่เป็นโอกาสจึงพากันลุกจากอาสนะออกมา

พระศาสดา ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกนั้น หาได้กล่าวกับพวกเธอไม่ ก็เทวดาประดับรถ ๖ คัน นำมาจากเทวโลก ๖ ชั้นเชื้อเชิญอุบาสกนั้นมา เธอไม่ปรารถนาจะทำอันตรายแก่การแสดงธรรม จึงกล่าวกับเทวดาเหล่านั้นว่า จงรอก่อน ภิกษุกราบทูลว่าอย่างนั้นหรือพระพุทธเจ้าข้า? พระพุทธองค์ ตรัสว่า อย่างนั้นภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายจึงกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ

อุบาสกนั้น เที่ยวชื่นชมอยู่ในท่ามกลางญาติในโลกนี้แล้ว ตายไปเกิดในที่ชื่นชมอีกหรือพระพุทธเจ้าข้า? พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า

อาม ภิกฺขเว อปฺปมตฺตา หิ คหฏฺฐา วา ปพฺพชิตา วา สพฺพตฺถ โมทนฺติ เยว

ดูกรท่านผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสารทั้งหลาย ขอรับรองว่า ถ้าบุคคลไม่ประมาทแล้ว จะเป็นคฤหัสถ์ตาม จะเป็นบรรพชิตก็ตาม ย่อมจะเพลิดเพลินในที่ทุกแห่งทีเดียว ดังนี้แล้ว ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาต่อไปอีกว่า

อิธ โมทติ เปจฺจ โมทติ
กตปุญฺโญ อุภยตฺถ โมทติ
โส โมทติ โส ปโมทติ
ทิสฺวา กมฺมวิสุทฺธิมตฺตโน.

ผู้ที่ได้ทำบุญไว้ ย่อมเพลิดเพลินอยู่ในโลกทั้ง ๒ คือ เพลิดเพลินอยู่ในโลกนี้ ๑ เพลิดเพลินอยู่ในโลกหน้า ๑ เพราะได้เห็นความบริสุทธิ์ คือความถึงพร้อมแห่งบุญกรรมของตนแล้ว จึงมีความสุข มีความเพลิดเพลินเป็นทวีคูณทีเดียว.

เรื่องพระนางวิสาขามหาอุบาสิกา

พระนางวิสาขามหาอุบาสิกานั้น นางได้ทำบุญไว้มาก คือ ได้ให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม เจริญสมถกรรมฐาน และเจริญวิปัสสนากรรมฐานมาตั้งแต่ ๗ ขวบ และได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน เวลามีชีวิตอยู่ก็เพลิดเพลินอยู่กับบุญกุศลเป็นอย่างยิ่ง จนบางครั้งถึงกับพาหลานเดินร้องเพลงวนรอบพระวิหาร ,หรือปราสาทที่นางได้สร้างถวายแด่พระพุทธเจ้าไว้ เมื่อแตกตายทำลายขันธ์ นางก็ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นที่ ๕ คือ ชั้นนิมมานรดี ทั้งนี้ ก็เพราะผลแห่งทาน ศีล ภาวนา ที่นางได้สั่งสมอบรมไว้นั่นเองเป็นผลปัจจัยนำส่ง

คำว่า "อานิสงส์" แปลและหมายความได้ ๓ อย่าง คือ แปลว่า ชมเชย ๑ เบียดเบียน ๑ ไหลออกยิ่ง หรือ ไหลออกเป็นนิตย์ ๑ ดังความพิสดารที่ได้บรรยายมาแล้วข้างต้นนั้น เฉพาะความหมายของคำว่าอานิสงส์ ขอสมมุติว่ายุติลงแต่เพียงเท่านี้ก่อน.

ส่วนคำว่า "วิปัสสนากรรมฐาน" นั้น แยกออกเป็น ๒ ประโยค คือ วิปัสสนา ๑ กรรมฐาน ๑

วิปัสสนา แปลว่า เห็นแจ้ง คือ เห็นปัจจุบัน ได้แก่ มีสติทันรูปทันนาม ๑ เห็นรูปนาม ๑ เห็นพระไตรลักษณ์ ๑ เห็น มรรค ผล นิพพาน ๑

ผู้ที่จะเห็นอย่างนี้ได้ ต้องเห็นด้วยปัญญา ปัญญานั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ สุตมยปัญญา ๑ จินตามยปัญญา ๑ ภาวนามยปัญญา ๑

๑. **สุตมยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการฟัง การเรียน การอ่าน การศึกษา พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม เป็นต้น

๒. **จินตามยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการคิด เช่น การคิดทำรถ คิดทำเรือบิน คิดทำอาวุธ คิดทำเสื้อผ้า และคิดธรรม พิจารณาธรรม พิจารณาขันธ์ ธาตุอายตนะ อินทรีย์ อริยสัจ เป็นต้น

๓. **ภาวนามยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ปัญญาขั้นที่ ๓ นี้เท่านั้น จึงจะรู้ปัจจุบันรูปนาม พระ-ไตรลักษณ์ มรรคผลนิพพานได้ และปัญญาขั้นนี้เท่านั้น จึงจะพิสูจน์เรื่องบุญบาป นรก สวรรค์ มรรค ผล นิพพานได้ ปัญญาขั้นนี้เท่านั้นจึงจะสามารถทำให้บุคคลหายข้องใจสงสัยได้

ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการเจริญวิปัสสนานั้น มีอยู่ ๑๖ ขั้น คือ–

๑. นามรูปปริจเฉทญาณ ปัญญาที่รู้รูปนาม คือ สามารถแยกรูป แยกนามได้

๒. ปัจจยปริคคหญาณ ปัญญาที่รู้เหตุ รู้ผล รู้เหตุรู้ปัจจัย ของรูปและนาม หายความข้องใจสงสัยในคำว่า รูป คำว่านาม ดุจผู้หายความข้องใจในคำว่า "หนวดเต่า เขากระต่าย" ฉะนั้น

๓. สัมมสนญาณ ปัญญาที่พิจารณารูปนามเห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

๔. อุทยัพพยญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นความเกิด เห็นเห็นความดับของรูปนามได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์

๕. ภังคญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นเฉพาะความดับไปของรูปนามฝ่ายเดียว

๖. ภยญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามปรากฏเป็นของน่ากลัว

๗, อาทีนวญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นทุกข์ เห็นโทษของรูปนาม

๘, **นิพพิทาญาณ** ปัญญาที่พิจารณาเห็นทุกข์โทษ ของรูปนามแล้ว เกิดความเบื่อหน่ายรูปนาม

๙. **มุญจิตุกัมยตาญาณ** ปัญญาที่เห็นทุกข์โทษ เกิดความเบื่อหน่ายแล้ว อยากออก อยากหนี อยากหลุด อยากพ้นไปจากรูปนาม

๑๐. **ปฏิสังขาญาณ** ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนาม เป็นทุกข์โทษ เกิดความเบื่อหน่าย อยากหลุดพ้นแล้ว มีใจเข้มแข็งตั้งใจจริง ปฏิบัติจริง ไม่ยอมท้อถอย

๑๑. **สังขารุเปกขาญาณ** ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามเช่นนั้นแล้ว จึงวางเฉยต่อรูปนาม คือ พิจารณาความเกิดดับของรูปนามอยู่

๑๒. **สัจจานุโลมิกญาณ** หรือ **อนุโลมญาณ** ก็เรียกว่าปัญญาพิจารณาเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ชัดเจนแจ่มแจ้งที่สุดจนถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และปัญญาที่พิจารณาเห็นอริยสัจ ๔ คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

๑๓. โคตรภูญาณ รูปนามดับ หน่วงนิพพานเป็นอารมณ์ ญาณนี้อยู่ในระหว่างแห่งโลกียะกับโลกุตตรต่อกันเป็นญาณที่ทำลายโคตรของปุถุชน ย่างเข้าสู่โคตรของอริยเจ้า

๑๔. มรรคญาณ ปัญญาที่ตัดกิเลสขาดเป็นสมุจเฉทปหาน คือละกิเลสได้โดยเด็ดขาด ไม่มีวันจะกลับคืนมาได้อีก มีพระ-นิพพานเป็นอารมณ์ ถึงญาณนี้ จึงจะหายความข้องใจสงสัยในเรื่องกรรม บุญ บาป นรก สวรรค์ มรรค ผล นิพพาน ชาติหน้ามีจริงหรือไม่ ตายแล้วเกิดอีกหรือไม่ เป็นต้น ญาณนี้เป็นโลกุตตระ

๑๕. ผลญาณ มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ เป็นโลกุตตระ ทรงอยู่ ๒ ขณะจิตบ้าง ๓ ขณะจิตบ้าง

๑๖. ปัจจเวกขณญาณ พิจารณากิเลสที่จะละได้ ที่เหลืออยู่ มรรค ผลนิพพาน

ถ้าผู้ใดปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ผ่านญาณ ๑๖ นี้ แล้ว ผู้นั้นไม่มีวันจะตกไปในอบายภูมิ ๔ ได้ คือรับประกันได้อย่างแน่นอนทีเดียวว่า "ผู้นั้นพ้นแล้วจาก นรก เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน" มีมรรค ผล นิพพานเบื้องสูงเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

คำว่า **กรรมฐาน** หมายความว่า การกระทำที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ได้บรรลุคุณวิเศษ คือ ฌาณ มรรค ผล นิพพาน ดังมีหลักฐานรับรองไว้ว่า

กมฺมํ เอว วิเสสาธิคมสฺส ฐานนฺติ กมฺมฏฺฐานํ ชื่อว่า กรรมฐานเพราะอรรถว่า เป็นเหตุแห่งการบรรลุคุณวิเศษ คือ ฌาน มรรค ผล นิพพาน

กรรมฐาน มีอยู่ ๒ อย่าง คือ สมถกรรมฐาน ๑ วิปัสสนากรรมฐาน ๑

๑. **สมถกรรมฐาน** มีอารมณ์ ๔๐ คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสสติ ๑๐ พรหมวิหาร ๔ อรูปกรรมฐาน ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ จตุธาตุววัตถาน ๑

๒. **วิปัสสนากรรมฐาน** มีวิปัสสนาภูมิ ๖ เป็นอารมณ์ คือ ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ย่อให้สั้น ๆ ในแนวปฏิบัติ ได้แก่รูปกับนาม เท่านั้น เช่น ท้อง พอง–ยุบ เป็นตัวอย่าง

อานิสงส์ของการเจริญ
วิปัสสนากรรมฐาน

อนิสงส์ของการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น จึงแม้จะยังไม่ได้บรรลุมรรคผลนิพพานก็ตาม ก็ยังมีประโยชน์มีผล มีอานิสงส์มากมายเหลือที่จะนับจะประมาณให้สิ้นสุดยุติลงได้ จะขอยกมาเป็นตัวอย่างสักเล็กน้อยเท่านั้น คือ.-

๑. ทำคนให้ฉลาด ให้รู้หลักความจริง ให้รู้จักชีวิตประจำวัน

๒. ทำคนให้รู้จักปรมัตถกรรม ไม่หลงติดอยู่ในบัญญัติธรรมอันเป็นเพียงโลกสมบัติ

๓. ทำคนให้มีศิลธรรมและวัฒธรรมอันดีงาม

๔. ทำคนให้รักใคร่กัน สนิทสนมกลมกลืนกัน

๕. ทำคนให้มีความเมตตากรุณาต่อกัน เอ็นดูกัน สงสารกันพลอยยินดีอนุโมทนาสาธุการในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี

๖. ทำคนให้เป็นคน ทำคนให้ดีกว่าคน ทำคนให้เด่นกว่าคนทำคนให้เลิศกว่าคน ทำคนให้ประเสริฐกว่าคน ทำคนให้สูงกว่าคนทำคนให้เป็นพระ

๗. ทำคนไม่ให้เบียดเบียนกัน เว้นจากเอารัดเอาเปรียบกัน

๘. ทำคนให้รู้จักตัวเอง และรู้จักปกครองตัวเอง คืออ่านตัวออก บอกตัวได้ใช้ตัวเป็น อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวพึ่ง

๙. ทำคนให้เป็นผู้ว่าง่าย สอนง่าย ไม่มีมานะถือตัว ไม่เย่อหยิ่งจองหอง

๑๐. ทำคนให้หันหน้าเข้าหากัน ให้บรรจบกัน เพราะต่างฝ่ายต่างลดทิฏฐิมานะลงหากัน เข้ากันได้เป็นกันเอง

๑๑, ทำคนให้เป็นผู้หนักแน่นในกตัญญูกตเวทิตาธรรม

๑๒. ทำคนให้มีกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์

๑๓. ทำคนให้ได้รับความสุขใจ

๑๔. ทำคนให้พ้นจากความเศร้าโศกปริเทวนาการ

๑๕. ทำคนให้ดับความทุกข์ร้อนทางกาย ทางใจ

๑๖. ทำคนให้เดินทางถูก

๑๗. ทำคนให้ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นปริโยสาน

๑๘. ถ้าปฏิบัติได้เพียงฌามที่ ๑–๒ ยังอยู่ในญาณต้น ๆ ถ้าพยายามรักษาและปฏิบัติต่อ ๆ ไป ก็สามารถป้องกันภัยในอบายภูมิได้ ดังหลักฐานรับรองไว้ในวิสุทธิมรรค ภาค ๓ หน้า ๒๒๙ ว่า

อิมินา ปน ญาเณน สมนฺนาคโต วิปสฺสโก พุทฺธสาสเน ลทฺธสฺสาโส ลทฺธปติฏฺโฐ นิยคติโก จูฬโสตาปนฺโน นาม โหติ

ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานถึงญาณที่ ๒ นี้แล้ว ได้ความเบาใจในพระพุทธศาสนา ได้ที่พึ่งที่ระลึกในพระพุทธศาสนา มีคติอันเที่ยง คือตายแล้วไม่ไปอบายภูมิ ชื่อว่าเป็นจูฬโสดาบัน แปลว่าผู้เข้าสู่กระแสพระนิพพานน้อย ๆ

๑๙. ถ้าปฏิบัติญาณที่ ๔ ชื่อว่าเป็นผู้มีชีวิตอันประเสริฐ ถึงจะตายเสียในวันนั้น ก็ยังดีกว่าบุคคลผู้ไม่ได้ปฏิบัติ แต่มีชีวิตเป็นอยู่ได้ตั้ง ๑๐๐ ปี ดังมีหลักฐานรับรองไว้ ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ หน้าที่ ๓๐ บันทัดที่ ๓-๔ ว่า

"โย จ วสฺสสตํ ชีเว อปสฺสํ อุทยพฺพยํ
เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปสฺสโต อุทยพฺพยํ"

"ผู้ที่เจริญวิปัสสนากรรมฐาน ถึงญาณที่ ๔ เห็นความเกิดดับของรูปนาม ถึงแม้จะมีชีวิตอยู่ได้เพียงวันเดียว ก็ยังประเสริฐกว่าบุคคลผู้ที่ไม่เห็นความเกิดดับของรูปนาม ซึ่งมีชีวิตเป็นอยู่ได้ตั้ง ๑๐๐ ปี" ดังนี้ฯ

๒๐. เป็นปัจจัยให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานในภพชาติต่อ ๆ ไป คือถ้าเจริญวิปัสสนาในปฐมวัย แต่ไม่สำเร็จ จะเป็นปัจจัยให้สำเร็จในมัชฌิมวัย ถ้ามัชฌิมวัยไม่สำเร็จ จะเป็นปัจจัยให้สำเร็จในปัจฉิมวัย ถ้าปัจฉิมวัยไม่สำเร็จ จะเป็นปัจจัยให้สำเร็จในเวลาใกล้

จะตาย ถ้าในเวลาใกล้จะตายไม่สำเร็จ จะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ แล้วปฏิบัติต่อสำเร็จบนสวรรค์ ถ้ายังไม่สำเร็จบนสวรรค์ เมื่อลงมาเกิดเมืองมนุษย์ ได้พบพระพุทธศาสนาจะได้สำเร็จเร็วที่สุด เช่น พระอัญญาโกณฑัญญะพาหิยะทารุจิริยะ เป็นต้น ถ้าไม่ได้พบพระพุทธศาสนาก็จะได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า คือสามารถตรัสรู้มรรคผลนิพพานด้วยตนเองได้

๒๑. ทำกิเลสคือ โลภะ โทษะ โมหะ ให้เบาลง

๒๒. ทำให้เป็นคนมีใจสุขุมเยือกเย็นขึ้นอีกมากทีเดียว

๒๓. ทำให้เป็นคนมีสติรอบคอบอีกมาก

๒๔. ทำให้ความจำดีขึ้น เป็นประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษามาก

๒๕. ทำให้โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ หายไป เช่น โรคประสาทเป็นต้น

๒๖. สามารถจะเป็นพลวปัจจัยนำไปเกิดในสวรรค์ได้ เช่น พระภิกษุรูปหนึ่ง ท่านเจริญวิปัสสนาถึงญาณที่ ๔ เวลามรณภาพท่านได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วลงมากราบพระพุทธเจ้าฟังธรรมและปฏิบัติธรรมจนได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน

๒๗. ทำให้มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยหนัก-แน่นยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

๒๘. สะดวกแก่การปกครอง

นอกจากนี้ยังมีอานิงสงส์อีกมากมาย ท่านกล่าวไว้ว่า "อเนก-สหสฺสา" แปลว่า มีอานิสงส์ตั้งหลายพัน ดังนี้ เป็นต้น

เท่าที่ได้แสดงมานี้ ก็พอชี้ให้เห็นแล้วว่า การเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้นมีประโยชน์ มีอานิสงส์มากเป็นประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด และเป็นประโยชน์แก่การปกครองมาก เพราะทำให้โจรผู้ร้ายลดน้อยลง เป็นประโยชน์แก่บุคคลทุกเพศ ทุกชั้น ทุกวัย ทุกชาติ ทุกภาษา เพราะฉะนั้น ท่านผู้เป็นมารดา บิดา ครูอาจารย์ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้นำลูกหลานของท่านให้ได้รับการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องนี้ เพราะเด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การฝึกอบรมอย่างนี้เป็นจริยศึกษาชั้นสูงสุดในทางพุทธศาสนา สามารถจะอำนวยผลให้แก่ผู้ปฏิบัติทั้งทางโลกและทางธรรม นำมาแต่อัฏฐวิบูลมนูญผล เป็นศิริมิ่งมงคลแก่ตนและคนอื่น เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ศาสนา

ได้บรรยายเรื่องอดีตกรรมวิธีเจริญวิปัสสนากรรมฐานโดยย่อ และเรื่องอานิสงส์ของวิปัสสนากรรมฐาน ก็นับว่าสมควรแก่กาลเวลาแล้ว ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

ในที่สุดนี้ ขอให้ทุก ๆ ท่านจงถึงแด่ความสุข ความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ในพระบวรพุทธศาสนา ตลอดกาลเป็นนิตย์สถิตย์มั่นอยู่ในทาน ศีล ภาวนา นำพาตนให้พ้นทุกข์ ประสบสุขอันไพบูลย์ กล่าวคือ มรรค ผล นิพพาน ด้วยกันทุก ๆ ท่าน เทอญ

อิทํ เม ปุญฺญํ อาสวกฺขยาวหํ โหตุ
อิทํ เม ปุญฺญํ นิพฺพานสฺส ปจฺจโย โหตุ
อิทํ เม ปุญฺญภาคํ สพฺพสตฺตานํ เทมิ.

(พระเทพสิทธิมุนี)
พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

๓๐ มกราคม ๒๕๑๖

ปกิณณกะศาสนพิธี

รวบรวมโดย พระอาจารย์เจื้อน

วัดบ้านใหม่ ต. บ้านใหม่ จ. กาญจนบุรี

บูชาพระ

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง ปูเชมิ
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง ปูเชมิ
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง ปูเชมิ

อาราธนาศีล

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

อาราธนาพระปริตร

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติ สิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติ สิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ ปะริตตังพรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติ สิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

อาราธนาธรรม

พรัหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ สันตีธะ
สัตตาปปะระชักขะชาติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง

ถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุ-สงฆ์จงรับ ภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

ถวายผ้าอาบน้ำฝน

เปลี่ยนคำที่ขีดเส้นใต้ว่า "วัสสิกะสาฏิกานิ" แปลว่า ผ้าอาบน้ำฝน

ถวายผ้าป่า

เปลี่ยนคำที่ขีดเส้นใต้ว่า "บังสุสกูละจีวะรานิ แปลว่า ผ้าบังสุกุลจีวร

ถวายกฐิน

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะจีวะระทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะจีวะระทุสสัง ปะฏิคคัณหาตุ ปะฏิคคะเหตะวา จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวร กับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ผ้ากฐิน กับทั้งบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วขอจงกรานกฐิน ด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ.

ลอยกระทง

มะยัง อิมินา ปะทีเปนะ อะสุกายะ นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน ฐิตัง มุนิเน ปาทะอะลัญชัง อะภิปูเชมะ อะยัง

ปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะลัญชัสสะ ปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาซึ่งรอยพระพุทธบาทที่ตั้งอยู่เหนือหาดทรย ในแม่น้ำชื่อ "นัมมทาโน้น" ด้วยประทีปนี้ การบูชาซึ่งรอยพระพุทธบาทด้วยประทีปนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อประ-โยชน์สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ.

คำถวายผ้าป่า

อิมานิ มะยัง ภันเต ปังสุกุลจีวะรานิ สะปะริวารานิ ภิกขุ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุ สังโฆ อิมานิ ปังสุกุลจีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำกรวดน้ำ (แบบย่อ)

อิทังโน ปุญญัง ญาติกามัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตโย

คำแผ่เมตตา

สัพเพ อะเวรา สัพเพสัตตา อัพ์ยาปัชฌา สัพเพสัตตา อะนีฆา สัพเพสัตตา สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ

คำภาวนาเวลาทอดผ้าศพให้พระบังสุกุล

นามะ รูปั๋ง อนิจจัง พานะ รูปั๋ง ทุกขัง นามะ รูปั๋ง อะนัตตา

คำภาวนาเวลาเผาศพ

อะยะมะปี่โข เมกาโย เอวังภาวี เอวังธัมโม เอวังอะนะตีโต

คำถวายสังฆทานอุทิศผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภัณเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิคคันหาตุ อัมหากังเจวะ มาตาบิตุ อาทีนัญจะ ญาตกานัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำถวายผ้าไตรอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ติจีวะรานิ อัยยัสสะ มะเทสาธุ โน ภันเต อะยังติริวะระ ปูชาวิปาโก อัมหากัง มาตาบิตุ อาทีนัง ญาตินัง กาละกะตานัง สังวัตตะตุ อัมหากัง มาตาบิตุ อาทะโย ญาตะกา ทานะปั๋ตติง ละภันตุ อัณหากัง เจตะสาฯ

บูชาข้าวพระ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะ สัมปั่นนัง สาลีนัง โอทะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ

ลาข้าวพระ

เสสัง มังคะลา ยาจามิ

จบไทยทาน

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ

ก่อพระเจดีย์ทราย

อิมัง วาลุกัง เจติยัง อะธิฏฐามิ

รดน้ำศพ

อิทัง มะตะกะสะรีรัง อุทะกัง วิยะ สิญจิตัง อะโหสิกัมมัง

เยี่ยมศพ

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง

ทอดผ้าหน้าศพ

นามะรูปัง อะนิจจัง นามะรูปัง ทุกขัง นามะรูปัง อะนัตตา

จุดศพ

อะยัมปิ โข เม กาโย เอวังภาวี เอวังธัมโม เอวังอะนะตีโต

กรวดน้ำย่อ

อิทัง เม ญาตินัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

ลูกทำดี เป็นศรี แก่พ่อแม่
ลูกทำแย่ พ่อแม่ ผิดหวัง
ลูกทำชั่ว ทั่วโลก เกลียดชัง
ลูกจงตั้ง ทำแต่ดี เป็นศรี เทอญฯ

สุภาษิตไทย - คำพังเพย และข้อคิดต่าง ๆ

เรียบเรียงโดย ญาณวิสุทฺโธ

◎ อันสตรีไม่มีศีลก็สิ้นสวย
บุรุษด้วยไม่มีศีลก็สิ้นศรี
พระสงฆ์ไม่มีศีลก็สิ้นดี
ข้าราชการไม่มีศีลก็สิ้นงาม

◎ พฤษภและกาสร
อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่ห์คง
สำคัญหมายในกายมี
นรชาติที่วางวาย
มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วและชั่วดี
ประดับไว้ในโลกา

◎ อันรักษาศีลสัตย์กตเวที
ย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคุณ
ทรลักษณ์อกตัญญุตาเขา
เทพเจ้าก็แช่งทุกแห่งหน
ให้ทุกข์ร้อนงอนหงอทรพล
พระเวทย์มนต์เสื่อมคลายทำลายฤทธิ์

๏ เมื่อตัวตายหายหมดทั้งยศศักดิ์
ทรัพย์คนรักจำทิ้งทุกสิ่งสรรพ์
ญาติส่งถึงป่าช้าก็พากัน
ให้หลังหันกลับหมดปลดอาลัย
เพื่อนภายหน้านั้นหรือคือบุญบาป
ตามซับซาบทุกชาติไม่พลาดไถล
ทำบุญไว้ได้สุขมิทุกข์ใจ
ทำบาปไว้ให้จัญไรทุกวันเอย

๏ วิชาดีเป็นสหายเลี้ยงชีวิต
ภรรยาสนิทเป็นสหายในเคหา
บุญกุศลเป็นสหายเมื่อมรณา
จงคบหาเพื่อนสำคัญให้มั่นเอย

๏ ตัวยากจนจะไปอาศัยเขา
ถึงเป็นญาติก็เสียเปล่าเหมือนผู้อื่น
แม้นมั่งมีเหมือนกันท่านชมชื่น
ถึงคนอื่นก็นับถือออกชื่อดัง

๏ ดินดีเพราะหญ้าปก
ป่ารกเพราะเสือยัง

เสือมีเพราะป่าบัง
หญ้ายังเพราะดินดี

◎ ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า
น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัชฌาศัย
เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ
ปลูกอื่นใยปลูกไมตรีดีกว่าพาล

◎ ผู้ใดดีดีต่ออย่าก่อถ้า
เป็นข้าเจ้าเขาไม่เรียกอย่าขาน
วิสัยศึกตรึกตราช้าเป็นการ
เป็นชายชาญอย่าหมายมาตรประมาทชาย

◎ คืนและวันพลันดับมันลับล่วง
ท่านทั้งปวงจงอุตสาห์หากุศล
พลันชีวิตคิดถึงรำพึงตน
อย่าอายคนนั้นไม่ยืนถึงหมื่นปี

◎ พลทหารจะขลาดหรือแกล้วกล้า
ต่อศึกมาจึงจะรู้ว่าสู้หนี
จะทราบจิตมิตรสหายว่าร้ายดี
เมื่อทุกข์มีมาถึงจะพึ่งยล

๏ อนึ่งช้างสูญเสียงาชราแก่
งูเห่าแม่งูปลาก็อย่าต้อง
อีกค่าเก่ากล่าวเสนาะเพราะพร้อง
ทั้งเมียรักร่วมห้องต้องระวัง

๏ อนึ่ง ถ้าไม้ล้มจะข้ามดูกาลก่อน
คนล้มนอนอย่าข้ามไปโดยหวัง
แม้นมิม้วยเขาจะรวยขึ้นสักครั้ง
จะเป็นที่ชิงชังเขาไม่เข้ายา

๏ เห็นเขามั่งมีมากอยากได้
เรายากไร้หน้าอย่าท้อถอย
คอยหนีบเหน็บเก็บเล็กผสมน้อย
เหมือนกัดอ้อยเคี้ยวข้างปลายสบายใจ

๏ ถ้าทำการสิ่งใดที่ใหญ่ยศ
อย่ากลัวหมดเงินเบี้ยจะเสียหาย
หวังให้ลือขึ้นชื่อว่าฆ่าควาย
เผ้าเสียดายพริกแกงไม่เป็นการ

๏ ชายจะงามความรู้เป็นเครื่องประดับ
ตนพึงไหนได้ทรัพย์ไม่ขาดสน

บรรดาหญิงถ้วนทั่วทุกตัวคน
จะงามล้นเลิศฟ้าเพราะสามี

๏ ใครทำบุญบุญนั้นก็ให้ผล
คงตามตนติดไปในสงสาร
ใครทำบาปหยาบช้าอันสาธารณ์
บาปนั้นก็ติดตามผลาญไม่ละทิ้ง

๏ ตนเตือนตนของตนให้พ้นผิด
ตนเตือนจิตตนได้ ใครจะเหมือน
ตนเตือนตนไม่ได้ ใครจะเตือน
อย่าแชเชือนเตือนตนให้พ้นภัย

๏ เพชรจะงามเพราะเรือนทองมารองรับ
ดูวาบวับแวววามอร่ามศรี
โชติช่วงใสสกาวขาวขจี
เหมือนสตรีงามเฉิดฉันท์เพราะจรรยา
ธรรมดานารีอันมีศักดิ์
ย่อมพร้อมพรักไตรทวารมั่นรักษา
อนึ่งกายต้องเสงี่ยมเจียมจรรยา
สองวาจาเล่ากล่าวแต่ควร

ที่สามใจให้ระวังชั่วจงหนัก
อย่าคิดยักย้ายเล่ห์ทำเหหวน
หากพลาดนิดผิดหน่อยพลอยเสียนวล
ถ้าเราซวนคนจะซ้ำจำใส่ใจ
หากรู้ชั่วตัวชั่วแล้วน้องแก้วละ
ก็พอจะล้างสิ้นมลทินได้
หากมิเคยอย่าริทำจะย่ามใจ
ถ้าชั่วแล้ว ผิ ได้ไม่ห้ามปราม

๏ ชายจะงามด้วยความเป็นชายแท้
หญิงงามแน่ที่อนงค์ครบองค์สาม
คือ กายใจวาจาสง่างาม
ความมลทินในอินทรีย์ไม่มีเลย

๏ เป็นแม่เรือนเปรียบเสมือนรากแก้ว
เสียรากแล้วต้นใบไม่ไพศาล
ถึงสิบรู้ก็ไม่เท่าหนึ่งชำนาญ
สิบเราวานก็ไม่ถึงหนึ่งเราเอง

๏ จะดูวัวชั่วดีก็ที่หาง
จะดูนางดูแม่เหมือนแลเห็น

ถึงลูกยางห่างต้นหล่นกระเด็น
ก็จะเป็นเช่นเหล่าตามเผ่าพันธ์

๏ ใครตำหนิติบิดามารดาเขลา
ส่วนตัวเราฉลาดเหลือเหนือพ่อแม่
ลูกของเราเอาเยี่ยงเป็นเที่ยงแท้
ดูถูกแม่พ่อมันสืบกันไป

๏ เป็นสาวแส้แร่รวยสวยสะอาด
ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
แม้แตกร้าวราวร่อยถอยราคา
ก็จะพาหอมหายจากกายนาง

๏ เป็นสตรีสุดดีแต่เพียงผัว
จะดีชั่วก็แต่ยังกำลังสาว
ลงจนสองสามจืดไม่ยืดยาว
จะกลับหลังยังสาวสิเต็มตรอง

๏ เมื่อแก่เฒ่าหมายเจ้าช่วยรับใช้
เมื่อยามไข้หมายเจ้าเฝ้ารักษา
ครั้นเมื่อถึงยามตายวายชีวา
หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ

๏ จับให้มั่นคั้นให้ตายให้วายวอด
ช่วยให้รอดรักให้ชิดพิศมัย
ตัดให้ขาดปรารถนาหาสิ่งใด
เพียรให้ได้ดังประสงค์ที่ตรงดี

๏ เมื่อทรัพย์มากไหลมาปัญญาช่วย
อันความป่วยก็หายหน่ายก็รัก
ถ้าไร้ทรัพย์อับปัญญาปรีชาพัก
ป่วยก็หนักรักก็หน่ายค่อยคลายลง

๏ อันวาจาที่กล่าวส่อชาวชาติ
มารยาทส่อตระกูลประยูรไหน
เอาดวงหน้าเป็นกระจกถกดวงใจ
ชลาลัยลึกรู้ดูสายบัว

๏ เมื่อเข้าไพรใช้พร้าเป็นอาวุธ
เข้าหานุชเนื้อนิ่มต้องยิ้มหัว
ลาภและยศอยู่ที่ไหนก็ในตัว
ดีหรือชั่วอยู่ที่ไหนในใจของตน

๏ คนที่เกลียดชังเราเท่าผืนเสื่อ
ที่รักเราน้อยเหลือเท่าผืนหนัง

สิ่งที่ทำคำที่พร้องต้องระวัง
ดูหน้าหลังให้รอบคอบจึงกอบการ

๏ อย่าใจเร็วด่วนได้จะวายวุ่น
อย่าพกนุ่นไว้ในอกจะพกหิน
เพียงนุ่งเขียวอย่าเฉลียวว่าองค์อินทร์
คนเดินดินดอกหนาอย่าทะนง

๏ ก้นเหวลึกอย่านึกว่าเหวตื้น
ปากเหวลื่นอย่าคนองไปลองผลัก
ตกเหวหินบิ่นบ่ายไม่ยากนัก
ตกเหวรักเสือกสนไปจนตาย

๏ อย่าตีงูให้กากินอย่าหมิ่นบาป
กาจะคาบงูกินแล้วบินหนี
เอากระดูกแขวนคอก็ว่าดี
สวรรค์มีอยู่กับเขาเรานรก

๏ เงินกับงานการศึกษาต้องหาก่อน
อย่ารีบร้อนไปหารักงานจักเสีย
ถ้าขาดเงินขาดงานพาลขาดเมีย
งานไม่เสียเงินคงมีเมียคงมา

๏ อันคดอื่นหมื่นคดกำหนดแน่
เว้นเสียแต่ใจมนุษย์สุดกำหนด
ทั้งลวงล่องอเงี้ยวทั้งเลี้ยวลด
ถึงคลองคดก็ไม่มีเหมือนใจคน

๏ ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์
มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร
จะถูกผิดในมนุษย์ที่พูดจา

๏ เขาย่อมเปรียบเทียบความว่ายามรัก
แต่น้ำผักต้มขมชมว่าหวาน
ครั้นจืดจางห่างเหินไปเนิ่นนาน
ถึงน้ำตาลก็ว่าเปรี้ยวไม่เหลียวแล

๏ เงินก็ดีมีคุณทำทุนค้า
แต่ทะว่าเงินนั้นจะบั่นศอ
เมียก็ดียามเรียงเค้าเคียงคลอ
แต่ว่าคอเราจะหักเพราะรักเมีย

๏ แม้มีแขกไทยใครมาหา
จะพูดจาให้ละออพออ่อนหวาน

อันหวานอื่นเพียงจะล้ำเพียงน้ำตาล
ไหนจะปานหวานถ้อยจาที่ดี

๏ จะดูญาติก็เมื่อยากประดากเสีย
จะดูเมียก็เมื่อไข้ใกล้อาสัญ
จะดูข้าก็เมื่อหน้างานหนักนั้น
ได้เห็นกันถ้วนทั่วว่าชั่วดี

๏ อย่าเชือดเถือเนื้อหนูไปเพิ่มช้าง
อย่าคัดง้างปลวกเตี้ยเนินภูเขา
แบ่งพิษงูเพิ่มนาคยากไม่เบา
อย่าลองเอาน้ำค้างใส่สาคร

๏ เขารักจริงให้สู่ขอต่อพ่อแม่
อย่าวิ่งแร่หลงงามไปตามง่าย
เขาไม่เลี้ยงไล่ขับจะอับอาย
ต้องเป็นม่ายอยู่กับบ้านประจานตน

๏ มีสลึงพึงบรรจบให้ครบบาท
อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
มีน้อยกินน้อยค่อยบรรจง
อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน

๏ ไม่ควรซื้อก็มิควรพิไรซื้อ
ให้เป็นมื้อเป็นคราวทั้งคาวหวาน
เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล
จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดระทดใจ

๏ แม้จะเรียนวิชาทั้งค้าขาย
อย่าปากร้ายพูดจาอัชฌาสัย
จึงซื้อง่ายขายดีมีกำไร
จึงเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา
แม้มนุษย์สุดนิยมเพียงลมปาก
จะได้ยากโหยหิวเพราะชิวหา
แม้นพูดดีมีคนเขาเมตตา
จะพูดจาให้พิเคราะห์จะเหมาะความ

๏ แม้นผัวเดือดเมียจงดับระงับได้
อย่าพอใจขึ้นเสียงเถียงผสม
เขาเป็นไฟเราเป็นน้ำคอยพร่ำพรม
แม้นระดมขึ้นทั้งคู่จะวู่วาม

๏ ภริยาที่ดีมีองค์ ๕ ท่านว่าไว้
หนึ่งตั้งใจจัดการงานในเคหา

สองสงเคราะห์ญาติข้างผัวตัวไปมา
สามเสน่หาสามีไม่นอกใจ
สี่หมั่นรักษาทรัพย์ไว้มิให้ขาด
ห้าปัดกวาดบ้านเรือนไม่เชือนไถล
สมบัติทั้ง ๕ นี้มีในสตรีใด
พระจอมไตรตรัสว่าเลิศประเสริฐเอย ฯ

☆ คำพังเพยและข้อคิดต่าง ๆ ☆

◎ อุปสรรคคือ "ความสำเร็จส่งมาลองใจ" ถ้าท่านชนะอุปสรรคนี้ได้ ความสำเร็จจะตามมา

๑ ความอดทนเป็นสิ่งขมขื่น แต่ผลของมันหวานชื่นเสมอ

◎ เวลาเป็นทรัพย์สมบัติ ของคนขยัน

◎ จงอภัยให้ผู้อื่น แต่อย่าอภัยให้ตัวเอง

◎ เมื่อเงินพูด ความจริงก็ต้องเงียบ

◎ ถ้าท่านอยากเป็นผู้บริสุทธิ์ จงสารภาพความผิดของตัวเอง

◎ หว่านพืชเช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

◎ รูรั่วนิดเดียว ทำให้เรือจมได้

◎ อยากให้เขาไหว้เรา จงไหว้เขาก่อน

◎ อยากมั่งมี จงทำตัวเป็นคนจน

◎ ท่านจะรักใครก็รักเถิด อย่าลืมบิดามารดาก็แล้วกัน

◎ อยากสบายจงทำตัวเป็นคนขยัน

◎ ความรักทำให้คนตาดีเป็นคนตาบอด แต่บางครั้งก็ทำให้คนตาบอดกลับสว่าง

◎ ดอกไม้ที่สวยงาม มักถูกเด็ดก่อนเสมอ

◎ ชายที่เจ้าชู้ มักมีข้อแก้ตัวเสมอ

◎ เงินซื้อสิ่งใด ๆ ได้ทั้งหมด แต่ซื้อความรักแท้ไม่ได้

◎ ความรักซื้อขายมิได้ แต่ความใคร่ซื้อขายกันได้

◎ อย่าชนะความชั่วของคนอื่นด้วยความโกรธ แต่จงชนะด้วยการให้อภัย เพราะเป็นอภัยทานอย่างหนึ่ง

๑ อาวุธร้ายที่จะประหารศัตรูได้อย่างวิเศษและศักดิ์สิทธิ์ "คือการไม่จองเวร"

◎ เสียงสะอื้น เสียงหัวเราะของผู้หญิง "คือน้ำตาของกระเป๋าเงินชาย"

◎ คนซื่อสัตย์ ย่อมให้คำมั่นสัญญาช้าที่สุด

◎ เวลาคือสายน้ำ ที่ไม่รู้จักไหลกลับ

เตรียมตัวก่อนตาย

เตรียม สร้างทางชอบไว้ หวังกุศล

ตัว สุขส่งเสริมผล เพิ่มให้

ก่อน แต่มฤตยูดล เผด็จ เที่ยวนา

ตาย พรากจากโลกได้ สถิตด้าวแดนเกษม

☆ ☆ ☆

พิมพ์ที่ เพชรสยามการพิมพ์ 1858 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพฯ โทร. 513707
นายเอนก ระเบียบ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2516